

Per 586/2006

10028317,29

COBISS

GORISKA KNJENICA

GORA

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

letnik 9, številka 29, Predmeja, april 2006

TISKOVINA: Poštna plačila po št. 6031/570 v julijščini

HIŠA S POGLEDOM NA MORJE

Lojzka Bratina

V časopisu prebral sem oglas ...
Ali to res je ali je špas?
Nisem na jasnem si bil –
na agencijo brž sem zavil ...

»Na tisoč metrih nadmorske višine,
(prav na tem kraju nebo za hrib rine)
v najlepši vasi, kar jih je kje,
hiša s pogledom na morje naprodaj je.

Primerna je za penzioniste;
vsekakor pa tudi za tiste,
ki v naravi radi živijo
in v vrtiček kaj posadijo.

Poleti, ko boste si na balkonu,
pod sončnikom noge močili v lavorju,
vodi dodajte pol kikle soli –
nič več vam na morje treba ni.

Če daljnogled boste v roke vzeli,
boste modre valove vanj hitro ujeli:
ladjice bele drsijo po njih;
morda tudi vam porodi se kak stih ...«

Hitro odločil sem se za nakup,
da me ne bi kasneje prijemal obup.
Džipa in konja nabavil še bom
in na Gori zaživel kot nov!

desetletnica društva gora

DRUŠTVO JE V GORO IN NJENE LJUDI VTISNILO NEIZMEREN PEČAT

Uroš Velikonja

Predsedovanje Društva GORA sem prevzel v obdobju, ko je bilo društvo že zelo prepoznavno, dobro organizirano in zelo aktivno. V bistvu sem samo nadaljeval vodenje društva tako, kot so ga zastavili moji predhodniki. Za to obdobje lahko rečem, da je bil program dela društva vedno bolj obširen, da je izpolnjevanje letnega načrta dela od nas zahtevalo vedno več vloženega dela, medsebojnega sodelovanja in spoštovanja. Nimam namena opisovati vseh izvedenih aktivnosti, ki jih je društvo izvedlo v tem obdobju, saj je bilo o tem v našem časopisu GORA že veliko napisanega. Prav gotovo po moram omeniti tiste dejavnosti, ki so društvo dvignili na višji nivo delovanja.

Najpomembnejša je bila prav gotovo organizacija praznovanja 400 letnice naselitve Gore.

Na sliki: Utrinek s praznovanja 400-letnice naselitve Gore

Foto: Elvica Velikonja

Izdaja zbornika Mati Gora, postavitev spomenika Materam Gorjankam, izvedba nepozabne proslave in vse druge prireditve, povezane s tem praznovanjem, so ponovno združili Goro in njene ljudi. Po zaključku teh prireditev so bila mnenja o nadaljnjem delovanju društva zelo različna. Vendar so nas naša mnenja in spodbude ljudi po tako uspešno zaključeni

Na sliki: Športni park Tiha dolina

Foto: Uroš Velikonja

prireditvi, kot je bila 400 letnica društva motivirala, da z delovanjem društva nadaljujemo.

Tako je do leta 2005 prišlo do realizacije drugega zelo velikega projekta-izgradnje športnega parka Tiha dolina, ki od nas ni zahteval nič manj dela in odgovornosti, kot organizacija prireditve 400 letnice naselitve Gore, po mojem mnenju še veliko več.

Seveda je društvo v tem obdobju izvedlo še veliko ostalih nalog iz letnih planov dela; Filipovi teki in spusti, tekmovanja v smučarskih skokih, nastopi skupine Edmund Čibej, uspehi telemark sekcije, društveni večeri, kravje rulete, izdaja časopisa Gora in drugih knjižnih del, kulturne prireditve... Da je društvo dejavno in pomembno za Goro, lokalno skupnost in širše, dokazujejo številna priznanja, ki jih je prejelo za svoje za delovanje. Med njimi Petomajsko priznanje, najvišje priznanje občine Ajdovščina, sledil je

Turistični nagelj leta 2000 za promocijo smučanja po starem, priznanje Smučarske zveze Slovenije za najuspešnejši smučarski klub v sezoni 1999-2000...

Na sliki: »Turistični nagelj« je prišel tudi na Goro

Foto: Arhiv Uroša Velikonje

Kot sem že uvodoma zapisal, ni moj namen podrobneje opisovati delovanje društva v obdobju, ko sem opravljal funkcijo predsednika. V tem mojem zapisu bi rad ponazoril moja videnja in osebna razmišljanja o delovanju in pomembnosti Društva GORA. Prav gotovo lahko zatrdim, da je društvo vse od začetka delovanja po do danes v Goro in njene ljudi vtisnilo neizmeren pečat. Morda se Gorjani danes tega premalo zavedamo in to spoštujemo. Prepričan sem, da bodo dosežki društva še dolgo smernice razvoja Gore naslednjim rodovom. Zakaj? Trdim, da je društvu v desetih letih delovanja uspelo ponovno združiti Goro in ljudi, vrniti na Goro družabno življenje, prepoznavnost Gore je poneslo po naši domovini in daleč naokrog po tujih deželah bolje, kot je mogoče to uspelo vsem našim prejšnjim rodovom v 400 letih obstoja. Se morda motim? Mislim da ne. V času današnje globalizacije in v tem neizprosni ritmu življenja so to vrednote, ki so za Goro in njen obstoj zelo pomembne. Tega se moramo ljudje na Gori končno zavedati in si pred tem prenehati zatiskati oči. Se na primer zavedamo, kako pomembna so delovna mesta v podjetju Vibeks na Predmeji? Tudi vizija razvoja društva Gora je, da bi v prihodnosti morda v športnem parku Tiha dolina ponudili nova delovna mesta za naše ljudi, predvsem mlade. Navsezadnje je ta objekt najbolj namenjen prav njim, mladim. Menim, da je ta vizija potrebna in nujna, je pa tudi izvedljiva. Za to pa smo odgovorni vsi, ki smo kakorkoli povezani z Goro.

Na koncu bi se rad zahvalil vsem članom Društva Gora, posebno pa še bivšim in sedanjim članom upravnega odbora, s katerimi sem v društvenih prostorih na Rupih preživel nešteto lepih trenutkov. Velikokrat sem po sestankih v poznih urah med sodelavci dejal, »GORA GRE NAPREJ«... Za ta slogan bom vedno pripravljen delati.

desetletnica društva gora

MOJE LETO PREDSEDOVANJA DRUŠTVU GORA

Stanislav Mikuž

Vodenje Društva Gora še zdaleč ni častna funkcija, ampak zelo intenzivno delo. Vsepovsod moraš biti zraven, gre ogromno časa, ki ga danes nima nobeden več. Tako so se predsedniki društva že po tradiciji menjavali vsako leto. Le Uroš Velikonja, vse priznanje mu za vztrajnost in opravljeno delo, je zdržal več časa.

Predsedovanje v društvu sem prevzel od Uroša Velikonje: začel 27. aprila 2002, končal 26. aprila 2003, ko je vodenje spet prevzel Uroš, sam pa sem prevzel funkcijo podpredsednika. Pri delu sta mi veliko pomagala tajnik Emil Velikonja, ki je v tem času opravil resnično zelo veliko pomembnih zadolžitev, in blagajnik Igor Polanc. Lahko rečem, da smo bili dobro uigrano moštvo.

Društvo je bilo takrat na svojem višku. Ravno kar so bile končane aktivnosti ob 400-letnici Gore, Čibejeva skupina je bila na vrhuncu svojega delovanja, skratka, društvo sem prevzel v najboljšem stanju. Ne samo na Gori, tudi drugod je bilo društvo takrat zelo znano, njegova dejavnost pa odmevna širom Slovenije, pa tudi zunaj njenih meja. Po eni strani bi lahko rekli, da je to za tistega, ki prevzema vajeti, dobro, po drugi pa tudi precej večja obveznost: graditi naprej in zdržati tempo dela.

Kot pri vsakem delu ne gre brez načrtov, tako je tudi pri vodenju društva. Postavil sem si nekaj ciljev, urediti posamezne stvari, s katerimi smo odlašali iz leta v leta, oziroma, so zorele in čakale na boljše čase. Bilo je delovno intenzivno leto. V tem času smo imeli seje upravnega odbora mesečno (bilo jih je kar 15), sprejeli smo veliko sklepov in večino tudi realizirali. Takrat smo pričeli zapisnike sej UO objavljati na oglasni deski na Rupih in tudi na internetni strani društva. Tako smo prispevali delček k javnosti delovanja društva. Vsak pač dela tisto, kar mu je najbližje in za kar ima možnosti. Sam sem se odločil, da bom v svojem mandatu uredil čim več papirnatih stvari. Papirjev se vsak izogiba, so neke vrste nadloga, ki pa jo moramo sprejeti kot nujnost.

Težko se je odločiti, kaj je bilo v tem letu najpomembnejšega. Tekle so vse redne dejavnosti, dela je bilo veliko, načrtov ravno tako, nekaj teh, ki se mi zdijo najpomembnejši za nadaljnje delo društva, bi strnil v nekaj točk:

- ureditev dokumentacije za društvene prostore na Rupih;
- pridobitev statusa društva, ki deluje v javnem interesu na področju kulture;
- odkup zemljišč in pridobitev dovoljenj za izgradnjo športnega parka na Rupih in imenovanj gradbenega odbora za izvedbo izgradnje športnega parka na Rupih;
- izvedba odmevne proslave Gorjanov v prostorih gledališča v Novi Gorici; proslave se je udeležilo kar 440 obiskovalcev, tako da je bilo potrebno postaviti celo pomožna sedišča;
- združitev Smučarskega kluba Predmeja in Društva Gora v eno društvo je bil pomemben mejnik v delovanju obeh društev; opravljenega je bilo veliko dela, papirnatih zadev in končno je prišlo na občnih zborih SK in Društva Gora do odločitve članstva, da bosta obe društvi delovali pod eno streho;
- priprava in sprejem Poslovnika društva;
- ideje o povezavi vseh društev, KS in drugih, ki delujejo v interesu na širšem območju Gore – od Hrušice, Nanosa, Lokvi, Vojskega v široko koordinacijo, ki bi skrbela za razvoj širšega območja; ideja je bila sicer dobro sprejeta, žal pa ni nikoli zaživela, kot je bila zamišljena; mogoče bo kdaj v prihodnosti. Sama Predmeja je preozko območje, treba se je povezovati v širše okolje, le tako bomo dosegli določen napredek v različnih smereh.
- kupili smo društveni kombi.

To je bilo le nekaj povzetkov iz mozaika bogatega delovanja Društva Gora. V tem obdobju je število članstva doseglo svoj maksimum, mislim, da okrog 70 članov.

Tako kot veje na drevesu odpadajo in dajejo mesto novim, ki so še močnejše in trdnjše in še bolj zelene, tako tudi v društvu eni odhajajo, drugi prihajajo. Vsem, ki bodo vodili društvo v prihodnosti, želim predvsem veliko strpnosti, poguma, sreče in seveda uspehov pri uresničevanju zastavljenih ciljev, tako da bomo lahko tudi ob dvajseti obletnici pogledali nazaj s ponosom, tako kot smo ob desetletnici.

Za to bo potrebno veliko dela, povezovanja članstva, gašenja majhnih in večjih požarov, do katerih vedno prihaja, predvsem pa vodenja na način, da se bodo lahko uveljavili interesi vsega članstva in interesi vseh Gorjanov.

Na sliki: ... da bi ponosno vihrali tudi v naslednjem desetletju ...
Foto: Stanislav Mikuž

desetletnica društva gora

DESET LET DRUŠTVA GORA

Stanislav Mikuž

Deset let je dolga doba, primeren trenutek za obuditev spominov; trenutek, ko tudi v svojem življenju radi potegnemo črto in razmislimo, kaj je bilo dobro; redkeje ali bolj potihno o tem, kaj je bilo slabo.

Nedvomno je Društvo Gora v teh letih prehodilo za Goro, pa tudi za širšo skupnost, pomembno pot. Prav je, da se ob tej obletnici spomnimo ljudi in njih dejanj

Ob deseti obletnici Društva Gora smo svoja obdobja popisali v prejšnji, nekaj pa tudi v tej številki, vsi dosednji predsedniki društva, tako da je kronologija dogajanja znana in se bom, kolikor se bo le dalo, izognil ponavljanju že povedanega. V celoti pa se temu le ne bo dalo izogniti, saj je mogoče le prav, da na tem mestu zaokrožimo vsaj najpomembnejše mejnike društva.

Društvo Gora je nastalo z ustanovnim občnim zborom, ki je bil 13. januarja 1996, v Zadružnem domu na Otlici. Že iz zapisnika tega dogodka lahko razberemo, da si je društvo zadalo zelo konkretne cilje in že na tem sestanku sprejelo prve konkretne zadolžitve, povezane z ustanovitvijo in delovanjem društva ter s pripravo promocijske kasete in gradiva. Ustanovni člani društva so bili, po abecedi priimkov: Batagelj Marjan, Černigoj Franc, Likar Izidor, Mikuž Stanislav, Pelicon Edvard, Polanc

Na sliki: Čibejev smučar, zaščitni znak društva Gora ...
Foto: Stanislav Mikuž

Igor, Polanc Valter, Velikonja Emil, Vidic Slavko, Žonta Ivan in Žonta Jože. Žal Izidorja – našega Dorčeta, ni več med nami: v komaj 51. letu je umrl, 20. januarja 2000. V društvu ga ne bomo nikoli pozabili; njegovo dobro srce in zmožnost preseganja drobnih in večjih težav danes še kako pogrešamo. Ko smo se kdaj črno gledali, je vedno na svojstven način znal rešiti vsak problem in spet smo bili prijatelji. Prav na tem področju nam danes še kako manjka.

Na sliki: Utrinek s 400 letnice Gore ...
Foto: Stanislav Mikuž

Pred nekaj leti je iz društva izstopil in šel svojo uspešno smučarsko pot demonstriranja starih smučarskih tehnik tudi Marjan Batagelj. Tudi njegove ideje in zagnanost v društvu zelo pogrešamo.

Ostali ustanovni člani smo vztrajali vseh deset let in se vsak na svojem področju trudili prispevati svoj delež k razvoju društva. V tem času se nam je pridružilo še veliko novih članov, ki so videli v našem združenju možnosti za dobro počutje in svoj prispevek Gori. V društvu je bilo največje število članov okrog številke sedemdeset. Trenutno je članov nekaj manj.

Kako in zakaj je Društvo Gora nastalo, je opisal v prejšnji številki pobudnik in prvi predsednik Valter Polanc. Zagotovo pa kljub smelim načrtom takrat ni prav nihče mislil, da bomo v desetih letih dosegli to, kar smo. Vseh deset let je bilo polno idej, načrtov, dosti trdega dela, odrekanj, ogromnega števila udarniških ur. Veliko zamisli je v prvi fazi izgledalo popolnoma utopičnih. Pa sem razmišljal, ali katere od teh idej nismo uresničili. Bilo je nekaj stvari, ki idejno še zorijo in čakajo na najboljšo možno rešitev. Večina zamisli je bila kljub začetnemu strahu na koncu zelo uspešno uresničena.

Prva leta društva sta odlikovali predvsem izjemna složnost in enotnost članstva. Prav ti dve vrlini sta bili dobra osnova za uresničevanje vedno zahtevnejših projektov.

In katere projekte bi lahko šteli med najpomembnejše mejnike? Taka naštevanja so vedno nehvaležna, saj vedno izpustimo kak dogodek, kakega človeka, ki je 'bolj pomemben ali zaslužen' od naštetih. Zagotovo pa bi v našem primeru težko izpustili naslednje dosežke in dogodke:

- Ustanovitev in številni odmevni nastopi '**Čibejeve skupine**', ki je ime Gore, Ajdovščine in Slovenije ponesla daleč v svet.
- **Izgradnja društvenih prostorov** z ureditvijo okolice. Ti prostori so postali priljubljeno zbirališče ljubiteljev miru in narave.
- Nato je nastal časnik '**Gora**', ki se je prijel in ima kar lepo število stalnih naročnikov. Ko 'Gora' nekajkrat ni izšla na napovedan dan, je bilo število klicev tako, da smo morali nemudoma zagotoviti izhajanje časnika v znanih terminih. Sedaj časnik izhaja redno, štirikrat letno: za veliko noč, ob kresu, za šagro in ob božiču.
- '**Pot po Dolu gor in Dol**', pohodna in učna pot po Predmeji in vodnik z istim naslovom sta popeljala po Gori številne pohodnike, ki z zanimanjem obiskujejo ta lepi delček naše domovine. Ob odprtju poti nas je s svojim obiskom počastil tudi takratni predsednik države Milan Kučan.

- Zagotovo je bil višek delovanja Društva Gora organizacija počastitve **400-letnice naselitve Gore**, ki se je odvijala v letu 2001. 400-letnico so zaznamovale številne prireditve, vrh pa je dogajanje doseglo z osrednjo proslavo z odkritjem **spomenika Materi Gorjanki**, Vrh Jone, na Robu Gore. Proslava je bila enkrat in neponovljiv dogodek, ki ga bomo vedno nosili v svojih srcih vsi, ki smo se tega praznovanja udeležili.
 - Mogoče je **knjiga 'Mati Gora'**, zbornik okrog šestdesetih prispevkov več kot štiridesetih avtorjev višek viškov, kot bi temu rekli. Zbornik je izšel v nakladi, ki bi nam jo zavidali tudi uspešnejši izdajatelji knjig na Slovenskem, zaloga pa gre k koncu. Obsežna in težka knjiga bo kmalu zmanjkala, dobili jo bomo lahko samo še na posodo pri prijateljih in v knjižnicah.
 - Nato je sledila zelo uspešna **proslava Gorjank in Gorjanov** v gledališču v Novi Gorici. Proslavo je obiskalo kar 440 obiskovalcev, na kar smo bili vsi ponosni. Številni Gorjani so bili na ta dan ponosni na svoje korenine in na svoje rojake, ki so ostali na Gori in skrbijo, da se delček zgodovine in nekdanjih navad ohrani zanamcem.
 - Za pomemben mejnik gre zagotovo šteti tudi **združitev Društva Gora s Smučarskim klubom Predmeja**.
 - Sledila je izgradnja **športnega parka Predmeja**, ki je doživel slovesno odprtje junija 2005, društvo pa ima v zvezi s tem še več načrtov.
 - Stalnica društvenih dosežkov so tudi pogoste **izdaje knjižnih del** izpod peresa našega člana Franca Černigoja. Na ta del dejavnosti društva smo še posebej ponosni. To so zagotovo spomeniki društva, ki so nesmrtni. Ostali bodo, dokler bo živela slovenska beseda. Večino del je Franc izdal sam, brez posebne pomoči društva, pri zadnji v knjigi **Zbranih spisov Edmunda Čibeja** pa je sodelovalo tudi društvo. To je knjiga, ki bo zagotovo eden pomembnejših popisov dogajanja in zgodovine Gore, pa tudi širšega območja, tja prek Cola, Vodic pa do Ajdovščine, Fužin, Lokavca ...
- Tu moramo omeniti še knjigo Elvice Velikonja 'Kako jim rečemo pri nas', o poimenovanjih nekaterih rastlin na Gori.
- Edmundu Čibeju smo na Rupih pred dvema letoma postavili tudi **doprski kip** kot znak hvaležnosti 'učeniku', ki je naredil veliko za Goro in Gorjane.

Za svoje delo je društvo prejelo tudi **številna priznanja**. Omenimo samo dve, na kateri smo posebno ponosni: v letu 1999 je društvo prejelo Priznanje občine Ajdovščina, ki se podeljuje ob 5. maju, prazniku Občine Ajdovščina; sledilo je drugo veliko priznanje – Turistični nagelj za leto 2000, podelila pa nam ga je Turistična zveza Slovenije. Za številna druga priznanja, medalje in pokale bi potrebovali kar nekaj strani našega časnika.

Tako se je delovanje društva prevesilo v drugi desetletje. Načrti za delo naprej so smeli in veliko jih je. V društvu si želimo, da bi še naprej zmogli dosegati za Goro in Gorjane nove in nove cilje, da bi društvo delalo v korist vseh Gorjanov na Gori in po svetu, da bi bilo enotno in da bi vsi znali spoštovati

Na sliki: Zbirka knjižnih del pa kar raste
Foto: Franc Černigoj

Na sliki: Športni park Tiha dolina z društvenimi prostori
Foto: Stanislav Mikuž

razmišljanja drugih; skratka, da bi s podobnih zagonom, kot se je začelo prvo desetletje, nadaljevalo tudi drugo.

Želimo in upajmo, da bo tako.

desetletnica društva gora

PETEK ZVEČER, 13. JANUARJA 2006, PRI BRUNI NA OTLICI

Stanislav Mikuž

Petkov je veliko, petkov trinajstega malo manj. Zakaj pa je petek, 13. januarja 2006, tako pomemben, da je dobil mesto celo v našem časniku, bomo izvedeli v tem prispevku. Zjutraj sem se vozil proti Ljubljani in kot vedno poslušal radio. Napovedovalec je razlagal, zakaj je razširjena misel, da je petek trinajsti nesrečen dan. Nisem vedel. Menda izvira od zadnje večerje, ki je bila na petek, pri mizi je bilo trinajst ljudi: Jezus Kristus in 12 apostolov. Trinajsti je bil Juda Iškarijot, ki je Kristusa na ta večer izdal, nadaljevanje poznamo.

Med potjo se slišiva z Valterjem.

Po vsakdanjih besedah obudiva spomine na ta dan pred desetimi leti. Pade ideja, da bi se dobili Pri Bruni na Otlci in kako rekli. Čisto tako neformalno, brez protokola. Uradne slovesnosti ob 10. obletnici bodo še sledile. A obletnica je točno danes. Čeprav sem imel v Ljubljani obveznosti pozno v večer, sem bil navdušen nad tem, da bi se zbrali ustanovni člani društva. Razdelila sva si imena članov, ki jih bova poklicala. Vsi so bili nad idejo navdušeni in so obljubili udeležbo. Žal se nam nekaj ustanovnih članov ni moglo pridružiti. Izidor Likar pa je žal pred šestimi leti veliko prezgodaj preminil.

Ob osmi uri smo se zbrali Pri Bruni na Otlci. Zbor je bil čisto spontan, razporejen dobro, nobenih govorov, nobenega protokola, samo preprosto srečanje prijateljev, ki so se pred desetimi leti odločili ustanoviti društvo. Mislim, da nobeden od nas ni mislil, da bo iz tega ustanovnega zbora nastalo toliko velikih stvari na Gori.

Na sliki: Zbrana družba ob deseti obletnici ustanovitve društva od leve proti desni: Zlatko Krivec, Bruna Likar, Ivan Žonta, Slavko Vidic, Stanislav Mikuž, Valter Polanc, Francelj Černigoj in Edo Pelicon
Foto: Stanislav Mikuž

Na sliki: Bruna Likar z člansko izkaznico pokojnega Izidorja – Dorčeta
Foto: Stanislav Mikuž

Na večer desete obletnice društva smo se na Otlici zbrali: Černigoj Franc, Mikuž Stanislav, Pelicon Edvard, Polanc Valter, Velikonja Emil, Vidic Slavko in Žonta Ivan. Pri mizi sta se nam pridružila še Krivec Zlatko in Bruna, žena pokojnega Izidorja. Bruni smo ob tej priložnosti izročili, kot spomin na članstvo Dorčeta v našem društvu, člansko izkaznico, ki je bila za Dorčeta na našo veliko žalost izdelana nekaj dni prepozno.

V prijetnem klepetu in prijateljskem duhu, ki je ostal še izpred desetih let, smo preživeli lep večer. Zaželeli smo si, le to, da bi bili čez deset let še vsi živi in bi se lahko spet v tej zasedbi dobili za isto mizo.

**MENJALNICA • BORZNO POSREDOVANJE
TRAFIKA - TRGOVINA**

Zvonka

- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov
- PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

Goriška cesta 23 - C2, Ajdovščina, tel.: (05)36-89-077

gorjanska beseda

SLOVAR IN SLOVNICA GORJANSKEGA GOVORA

V tej številki časnika 'Gora' začnemo objavljati besede gorjanskega izvora!

Vabimo vse bralce časnika, naj nam pomagajo z zbiranjem gradiva, da bo načrtovano delo čimbolj popolno.

Gorjanske besede, ki se jih bralci spominjate, lahko posredujete uredništvu časnika 'Gora', lahko pa tudi na elektronski naslov: info@drustvo-gora.si

Pošljite tiste besede gorjanskega govora, ki se v vašem okolju še govorijo ali ki se jih spomnite. Pri tem (po možnosti) ne zapisujte besed, ki so že v spodaj objavljenem slovarčku; v slovarčku v knjigi *Aldo Černigoj: Večer pri Maticavih*; in besed, ki so že v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Lahko sporočite tudi napačen zapis ali nepopolno (drugačno) obrazložitev besed v navedenih dveh slovarčkih.

Iz zbranega gradiva bomo, če bo mogoče, pripravili slovar in slovnico gorjanskega govora.

Začenjamo z besedami, ki jih je zapisal Aldo Černigoj.

Slovarček

besed in nekaj besednih zvez gorjanskega govora, ki jih nisem zapisal v knjigo:

Aldo Černigoj - Večer pri Maticavih

ajtljih – fin, občutljiv
autra - uzda
Bak! – Fuj!
barela – kareta, voziček na dveh kolesih
batk – popek
bečk – sod
Bem! – tedaj!, dobro!
biembč – trebuh (otroč.)
cahnati – zaznamovati
cink – strjen krogec maščobe na juhi
cirati – prebavljati
cjugli, cirugli – vajeti
cuza – duda
čola – kos čoka
darati, derati – trajati
dol vreči (drevo) – posekati drevo
draksler – stružnica
drenulja – sadež drena
drozati – siliti v kaj, vtikati se v kaj
farbice – barvice

fašč – sveženj
fašet – meter
feca – kvas
fertig – konec
firklc – četrinka
fitnik – najemnik
flajda – halja
fucko – neresen človek
furajtati – pripremati konje ali vole za pomoč v drug voz
gartrea – rešetka
gin – ves izčrpan
gout! - ukaz volu za na desno! (od sebe)
gravžati se – gnusiti se
gúreni – zgornji
hojé – veje smrek ali jelk
housati – drezati, vtikati se v kaj
ječmen žeti – z zagovorom odganjati metljaj na očesu
kačeta – otroška posteljica

kandrega – stol, stolica
 kaslc – predal
 kerglc – junak, krepek mož
 ketnca za zapet - zadrga
 kjuh – kuhar
 klešerca – sponka
 kloča – kokoš, ki kloka
 križati se – tožiti, jadikovati
 krancelj - venec
 ladati (puško) – polniti, nabijati (puško)
 lajbn – stranišče
 lajbati (se) – goniti (se)
 lifrati – poditi se okoli
 ljes – ukaz volu za sem! (k sebi)
 madel – suh
 majc – mlaj, smrečica
 malen – mlin
 maruslji – ošpice
 mesing – kositer
 mrena – dežnik
 naprtnik – naramni koš
 na vse mile viže – na vsak način
 nazaj – spet
 ni grozen – ni posebno trdnega zdravja
 nimr – nikoli
 ni znat – ni sledu
 noter iti – iti v vojsko
 ober (lump) – velik (lump)
 odnarok – od rok, daleč
 odnavaditi se – odvaditi se
 opalda – trafika
 osem dan – čez en teden
 osla – otečena bezgavka
 oslo narediti – potegniti z oslo prek otečene bezgavke
 oširati (konja) - opremiti (konja)
 otidti (so odtidli) – iti proč
 ovegniti – nagniti se, pasti
 pajc – vrsta barve za les
 pajsati (hlode) – potiskati naprej hlode s cepinom
 pantalon – butec
 pasja noga – trotamora
 pašerada – osvežilna pijača
 perajinka – škripec
 pesme stat! - pusti me na miru

Pi, pi! – vabljenje kokoši
 planete – plate, ravne plošče, strešniki
 pljučka - perunika
 pokeftati se – pokapljati, pomazati obleko s hrano
 pole - potlej
 polomija – podrta drevesa po velikem vetru
 porklni – polkna
 priboljšati – ozdraviti
 pumešputeč – netopir
 purfel – smodnik
 puštaf – številka
 rageta – kovinska letev
 rajthosne – hlače do kolen
 razkrkniti – razčetreriti
 razonoditi se – spočiti se, raztresti se
 razvedati se – brez sramu se razkazovati
 rezivnik – mizarsko orodje
 rifa – ošpičena izboklina na podkvi
 rijev - zarjavel
 ritkovše – kraj, kjer se spomladi žival nateka
 skrpetiti – slabo kaj narediti, spraviti kaj skupaj
 smrt narediti – narediti samomor
 spetlih – spet
 sram na špot – globok sram
 staniše – oglarija
 stokviž – posušena polenovka
 stopotjo – obenem
 šicgraben – strelski jarek
 škarica – strigalica
 škrtoc – papirna vrečka
 škupa - zvezen šop slame za streho
 šoc – zaklad
 špičke – trske
 špina – pipa
 špela – sponka za lase
 špichozne - ozke hlače
 špunta – injekcija
 špurglev – izbirčen pri jedi
 šraufncigr – francoski ključ
 štalca – božične jaslice
 štelnga – nabor
 štenjak - vedro
 šturm - juriš
 šušta – vzmetnica

švah – šibek
šveler – krajši debel tram
švrknjen - prismuknjen
tablati – govoriti tjavprek, okoli
tadlé – vendarle
tadulen – zdoljnji
talo – kopno
tasa – skladovnica, biga
tauon – zunaj
tegelj – podstavek za rože
tenda – šotorsko krilo
tirman - mejnik
toč – omaka
tolk rječt – bi se reklo
trage - nosila
uhrn – skop

upekavati jih – ušpičiti kaj
užegnati se – pokrižati se
vancati – prihraniti
v drugem stanju – noseča
vihra – vrtinec las na čelu
vrzota - ohrovt
zapljučnica – pljučnica
zarašen - neostrižen, dolgih las
žepca – žolca
žiznpajn – rododendron
žura – sirotka
žutene - regrad
žvegnjen – prismuknjen
žvenikln – aurikelj
žvenkln – podolgovat izrastek na vratu ovce

spomini

GOLOVICE

Cvetka Velikonja

Z revščino, zelo hudo revščino, so se ljudje včasih otepali. Še drv si niso privoščili, čeprav je raslo drevje tik ob hišah, da so se veje razraščale čez strehe in gledale celo v notranjščino bornih bivališč. Bukovje je bilo tako rekoč na doseg roke, vendar je zima peklensko zebala, tako zunaj kakor znotraj. Vegaste so bile hiše, kurilne naprave slabe, tako da je sestra še leta 1963 pisala bratu k vojakom: »Noter zebe kot zunaj.«

Šparali so drva, šparali. Vsako drevo je bilo skoraj nedotakljivo, je nekaj pomenilo, posebno javorji, bresti in jeseni. Govorili so: »Tudi za druge mora nekaj ostati.«

Vendar je mati kmalu po vojni prosila, naj pridejo požagat dva trša v jami. O, kako se je grimala, zakaj je posekala, saj je za davke plačala več, kot je dobila za tisti dve posekani drevesi. Moški so sicer hodili vsak dan v šlog, vendar je malokatera hiša dočakala zimo z lepo nasekanimi skladovnicami drv. Ponavadi so pozno nacepljena drva slabo gorela, cvrla so se na ognjišču, da je voda kar curljala iz njih.

Sicer je bila priprava drv za vsakdanjo rabo predvsem žensko opravilo. »Treba bo po drva,« je bilo rečeno, ko se je kup golovic že nižal. Teta Lema je prevzela pokroviteljstvo nad nami, mladimi dekleti. Večinoma smo jo mahnile v Cinglco ali proti Baskam, celo do Vókavih jam. S seboj smo vzele kako močnejšo špago, vrv ali trak iz blaga ter svitek. Svitka ni premogla vsaka, zato smo si ga zvile kar iz stare jope ali česa podobnega. Rabile smo ga za na glavo, da breme ni preveč tiščalo. Najbolj smo bile vesele, če smo naletele na bele, suhe golovice, da jih ni bilo treba iskati med gostim podrastjem. Samo golovice smo videle, ostalega gozdnega lepota še opazile nismo. Hitro je vsaka nabrala svoj kup, nakar smo jih oblomile, tako da so ostale lepe in ravne, ko smo jih zložile na dve raztegnjeni vrvi. Vsaka si je naložila toliko, kolikor je mislila, da bo lahko nesla. Nekatere so pretiravale, si preveč naložile, da so po poti icale pod težo bremena. No, ko je bilo golovic dovolj za breme, smo vrvi zavezale in z rajkljem zarajkljale. Rajkelj smo zavrtle tolikokrat, da so se golovice tesno stisnile.

Tista, ki tega ni dobro opravila, je imela težave na poti. Breme se je razrahljalo tako močno, da ga je bilo treba ponovno zvezati. Večinoma je za varnost poskrbela teta Lema, tako da je vsako breme pregledala in popravila rajkelj. Potem je bilo treba dati breme na glavo. Starejše so pomagale mlajšim. Najprej smo dale breme na kak višji panj, na višjo grubljo, si dale svitek na glavo in dvignile še breme golovic. Kar zaplesal si, ko je breme sedlo nate, pod težo si se kar upognil. Zadnja je imela najtežje delo, ker si je morala sama dvigniti breme na glavo. Le včasih ji je katera spretnejša pomagala z eno roko. Pot domov je bila težka, nevarna. Stopati je bilo treba previdno, da nisi skupaj z bremenom zgrmel v dolino, saj je bila pot iz Cinglce prek Čavna zelo strma in je gledala samo navzdol. Če je bilo pretežno, smo morale počivati, mogoče že v Čavnu, zagotovo pa na Vrh, kjer smo lahko breme postavile pokonci na obcestno ograjo. Glava se je malo ohladila, kosti nekoliko poravnale. Ko smo vrgle breme pred hišo na tla, je bilo vse trpljenje pozabljeno. Na tnalu je čakala sekira, ki bo pomagala pripraviti golovice za kurjavo.

Spet žensko delo ...

pogovor z gorjanom

RUDI LIKAR

Miloš Likar

Pogovarjali smo se s štiriinsemdeletnim Gorjanom Rudijem Likarjem, obramboslovcem, rojenim v Ljubljani. Tudi njegov oče ni živel na Gori. Vzornik mu je bil dedek Anton, ki je živel na Gori in v Ljubljani. Pri njem je dobil dragocene napotke za življenje. Po njih se je vseskozi ravnal. Pravi, da mu ni žal.

Zanimivo je, da je Rudi kljub tako dolgi časovni odmaknjenosti obdržal vrline, ki so bile lastne njegovim davnim prednikom – Gorjanom. Odlikujeta ga skromnost in zdrav pogled na življenje. Mnoga gledanja prejšnjih rodov je še prilagodil sodobnim razmeram. Tako v njem še danes živi gorjanski duh. Lahko je ponosen na prehojeno življenjsko pot. Je poročen in ima dva otoka.

Dedek mu je izročil v hrambo za naslednje rodove tri odlikovanja, ki jih je pridobil v svojem življenju. Ta odlikovanja je Rudi uokviril in zdaj vise na steni njegove delovne sobe. Rudi je postal zbiralec vojaških in civilnih medalj oziroma odlikovanj. Danes jih ima v omari s posebnimi predali več kot tisoč.

Z zbirateljstvom se je začel ukvarjati kmalu po drugi svetovni vojni. V začetku je spraševal pri svojih znancih, kdo od njih ima odlikovanja in mu bi jih lahko odstopil. Prvo mu je dal, kot se spominja, dedkov prijatelj T. Velikonja, po rodu s Predmeje. Rudi pa se je vse bolj poglobljal v to dejavnost, ki ji v mednarodnem jeziku pravimo faleristika. Nakupoval je revije, časopise in drugo literaturo, ki se je ukvarja z medaljami vseh vrst. V neki ameriški reviji je tako zasledil naslove zbirateljev odlikovanj z vsega sveta, in tako je navezal stike s faleristi iz različnih dežel.

Poglejmo, kako in kam je še vodila življenjska pot tega Gorjana. Po dokončani osnovni šoli se je

Na sliki: Odlikovanja iz Rudijeve zbirke
Foto: Iz osebne arhiva Rudija Likarja

vpisal na učiteljsiše. V tem času je kandidiral za Titovo štipendijo in jo tudi dobil. Odšel je v Beograd. Dobil je delovno mesto učitelja in vzgojitelja v zavodu za vojne sirote. Tam so namreč živeli otroci pobitih staršev, najdeni v Srbiji. Mnogi med njimi sploh niso vedeli, od kod so doma, kje so njihovi sorodniki, kje je njihova rojstna vas. Rudi je v Beogradu prejemal kar visoko plačo, z njo pa si ni mogel kaj prida pomagati. V tistem času so bili skoraj vsi življenjski in industrijski proizvodi na tako imenovane živilske karte. Le z njimi se jih je lahko kupovalo, police v trgovini pa so bile skoraj prazne.

Rudi je tudi diplomirani esperantist. Esperantki jezik mu je zelo pomagal pri vzpostavljanju stikov z zbiralci medalj v drugih državah. Bil je tudi član društva esperantistov, ki so si prizadevali, da bi postal ta jezik pomožen jezik v mednarodnih organizacijah. Niso uspeli. Mladim je bil bolj pri srcu angleški jezik. Proti esperantu pa so bile tudi svetovne velesile. Povedati

je še treba, da je naš sogovornik aktivno sodeloval tudi na številnih mednarodnih kongresih v evropskih državah. Na Poljskem, Nizozemskem in v Bolgariji je predaval esperantistom o delu in življenju v Jugoslaviji. Skupaj z esperantistom iz Švice sta izdajala časopis 'Grajnoj en vento', kar bi pomenilo 'Zrno v vetru'.

Naš Gorjan se je ukvarjal tudi s športom. Leta 1953 so časopisi pisali o njem, da je prvi Jugoslovan, ki se je peljal s kolesom na Švedsko in nazaj v Slovenijo; tako je v enem mesecu prevozil 2800 kilometrov. Pa še to: Rudi Likar je tudi dolgoletni član Gorske straže.

In kot nam je povedal ob koncu pogovora, še vedno zelo rad obišče Goro, čeprav tam nima več nobenega živega sorodnika ali znanca.

pogovor

BARITONIST MARKO KOBAL IN SLOVENSKI SAMOSPEVI

Alenka Tratnik

Baritonist Marko Kobal s Cola je konec lanskega leta dokončal svoj najnovejši projekt, s katerim se ljubiteljem klasike predstavlja z zgoščenko Slovenski samospevi. Izbor sestavlja petnajst znanih samospevov 19. in 20. stoletja, ki so jih uglasbili Miroslav Vilhar, Benjamin Ipavec, Franc Gerbič, Fran Serafin Vilhar, Hrabroslav Volarič, Josip Pavčič in Rado Simoniti. Žlahtni bariton Marka Kobala spremlja le zvok klavirja, za katerim sedi pianistka in korepetitorka Jelena Boljubaš.

Marko Kobal je svoj pevski talent začel razvijati pri tenoristu Rajku Koritniku v glasbeni šoli v Ajdovščini. Pot si je utiral v srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani, v razredu Marka Bajuka, izpopolnjeval se je pri Marjani Lipovšek in Alfredu Burgstallerju. Po debutu v vlogi Germonta, pred enajstimi leti, je v ljubljanski Operi, kjer je zdaj redni operni solist, nanizal že blizu 40 vlog. Skupaj s citrarjem Tomažem Plahutnikom je pred leti izdal zgoščenko slovenskih ljudskih napitnic Da b' dolgo živeli. O zadnjem projektu smo se z Markom Kobalom pogovarjali v decembru, pogovor je bil objavljen tudi v Primorskih novicah.

Samospevi so v zadnjih letih priljubljena tema, saj po njih posegajo različni ustvarjalci. Med njimi Andrej Ažman, tvoj operni kolega Juan Vasle, posebno edicijo so jim prav pred kratkim posvetili tudi v Društvu slovenskih skladateljev. Je to naključje?

»Nekatere zadeve poznam, vendar z mojim projektom nimajo zveze. Sam sem že pred časom začel razmišljati, kaj bi in kako, saj je to drag projekt. Prva ideja je bila, da bi spet posnel ljudsko glasbo, lovske motive, v spremljavi citer. Toda z nekaterimi v vrhu slovenske lovske zveze nismo našli skupnega interesa, zato sem se odločil za slovenske samospeve. In mi ni žal. Zdi se mi, da je to nadgradnja mojega dosedanjega dela, precej večjega pomena in večje umetniške vrednosti, kot je narodna pesem, pa narodne pesmi sploh ne podcenjujem. Zadeva je zorela dobro leto, letos poleti sem vstopil v studio Radia Koper in zdaj je projekt zunaj. Tudi s pomočjo številnih sponzorjev, zlasti primorskih podjetij, ki so mi stala ob strani.«

Zbirka slovenskih samospevov je obširna zapuščina slovenske kulturne dediščine. Kako si naredil izbor?

»Samospevi segajo v čas čitalništva, ko smo imeli veliko zanimivih avtorjev pesmi, pesnikov, pa tudi veliko zanimivih skladateljev, ki so napisali izredno lepe samospeve, melodične, na zelo zanimiva besedila. Naj omenim samo najmlajšega v mojem izboru, Rada Simonitija, ki ima izjemno lepe samospeve na Gregorčičeva in druga besedila. Sicer pa sem se omejil predvsem na primorske in notranjske skladatelje, zraven je tudi Ipavec. Poskušal sem izluščiti najlepše, oziroma tiste, ki so dovolj znani širši publiki, ki so melodični ali imajo veliko izpovedno moč. To so pesmi za dušo in za uho.«

Je pa to, glede na repertoar, še vedno klasika.

»Vendar zahteva drugačen pristop kot na primer arija. Sam nisem ravno studijski glas oziroma glas za samospeve, ampak bolj operni glas. Če bi imel več časa in bi pol leta vadil samo samospeve, bi bilo precej lažje. Tako pa sem se moral precej potruditi. Pri tovrstnem delu je poudarek na frazi, besedilu, liniji, dinamiki. To je izredno težko, vsaj zame.«

Svetovno znana operna imena se v zadnjem času pogosto podajajo v komercialne vode. Si tudi sam razmišljal o tem?

»Zgoščenki, ki sem ju doslej naredil, sta popolnoma nekomercialni. Vendar se mi zdita obvezni del kurikulumu vsakega pevca. V prihodnosti načrtujem posneti še nekaj arij in duetov z orkestrom. Kar pa se tiče komercialnih projektov, sem dobil zelo zanimivo povabilo, a sem ga za zdaj odklonil. Mogoče bi bil zanimiv projekt. Ne vem. Verjetno sem malo konservativen.«

Za teboj je 15 let aktivnega petja in dela. Si zadovoljen z doseženim?

»Zadeve so se razvijale tako, kot mislim, da se pri opernem solistu tudi morajo. Če si prehitro potisnjen na oder, obstaja nevarnost, da prehitro izgoriš. Pri meni

Na sliki: Marko Kobal in Jelena Boljubaš

Foto: Osebni arhiv Marka Kobala

je šla zadeva bolj postopno. Najprej zbor, potem manjše vloge, leta 1994 debut. Zadnjih pet let pojem glavne vloge in zdi se mi, da lahko nekaj pokažem kot pevec, kot interpret, in sem izredno zadovoljen. Seveda smo pevci samo ljudje in včasih je človek bolj uspešen, včasih manj. Mislim, da sem na pravi poti, in upam, da bo zdravje služilo, da se bodo stvari odvijale naprej tako, kot so se doslej.«

Pri pevcu je glavni atribut glas. Te to omejuje?

»Mislim, da ne. Čeprav pripisujem temu dejstvu z leti vedno več pozornosti. Človek zori in začne drugače razmišljati. Včasih si velik v svoji zunanosti, v notranjosti pa imaš premalo. Sam pri sebi misliš, kako si dober, ne pomisliš pa, da se lahko kaj zgodi. Življenje prinese marsikaj in tedaj si rečeš, zdaj bo treba pa drugače. To pevci zelo občutimo. Še posebej na odru, ko je hudo in ko si tik na meji, začneš razmišljati in moraš razmišljati, ali boš prišel do konca ali ne. Če psihično zdržiš, je dobro, če pa ne, se je težko vrniti nazaj.«

To pomeni, da si zdaj bolj zahteven do sebe?

»Saj pevec mora biti zahteven do sebe. Brez tega ne gre. Koliko in kako se to odraža, je odvisno od vsakega posameznika. Sam živim v dokaj zdravem okolju. Seveda včasih pride tudi bolezen, čeprav moram potrpati, da doslej nisem še nobene predstave odpovedal. Ko poješ glavno vlogo, ni izmikanja. Moraš priti na oder in zapeti. V teatru sicer pogosto rečejo, da se da marsikaj skriti z igro, s kostumom, sceno. Ko pa je glavna vloga, ni skrivalnic.«

Kaj pa prinaša prihodnost?

»Ne postavljam si nobenih ciljev. Zadeve se ti lahko namreč hitro podrejo. Jasno mi je, da ni vse odvisno samo od mene. Če pogledam nazaj, pel sem od Nabucca, Trubadurja, Tosce, Traviate do Chenierja. Te vloge mi ustrezajo in v njih uživam, tako igralsko kot pevsko. Če bo šlo s tem tempom naprej in bom dobil še kako vlogo, ki nekaj pomeni v opernem repertoarju, bom izredno vesel.«

narava

GORSKI KOSMATINEC

(*Pulsatilla montana*)

Elvica Velikonja

Letošnjo pomlad, ki ji zima kar ne pusti blizu, si prikličimo s cvetenjem gorskega kosmatinca, predstavnika pri nas redko zastopane ilirsko-stepske flore.

Ko že v marcu oklepu še skoraj zmrznjenih tal pobegnejo zvončki, žafrani in trobentice, se prav kmalu ojunači tudi gorski kosmatinec in v družbi s Tommasinijevim (*Potentilla tommasiniana*) ter južnim prstnikom (*Potentilla australis*) in tržaškim sviščem (*Gentiana verna subsp. tergestina*) pogleda v svet. Sončni in kamniti suhi travniki Istre, Krasa in kraških gora so še povsem rjavi, ko se na njih v začetku še sramežljivo sklanjajo njegovi temnovijoličasti cvetovi. Odeti v 'krznen plašček' so zaščiteni od še mrzlih juter, katerih redna spremljevalka je tudi slana. Cela rastlina je namreč po zunanji strani močno dlakava. Z zrakom napolnjene štrleče dlake se v pomladanskem soncu srebrno-belo bleščijo in varujejo rastlino pred zmrzaljo. Kasneje se cvetna stebela podaljšajo, sprva sklonjeni cvetovi pa se zvezdasto razprostro in žuželkam ponujajo številne zlatorumene prašnike in medovnike. Ko kosmatinec odcveti, se cvetno steblo, na katerem so v vretencu nameščeni ovršni listi, še podaljša, tudi prek trideset centimetrov. Obenem s spreminjanjem cvetov v plodove, se razvijajo tudi pernatodeljeni pritlični listi.

Tudi po odcvetu ni kosmatinec nič manj mikaven. Vratovi plodnice se namreč močno podaljšajo in na mestu cvetov so zdaj kuštrave okrogle glavice z mnogimi plodovi – oreški. Če se vanje vpno še sončni žarki, se nam ponuja prelep pogled na s kosmatincem polepšane travnike.

Da bi bili deležni tega pogleda, pojdimo v marcu ali aprilu na čavensko Malo goro. Še več kot na Mali gori pa ga bomo našli, če bomo odšli po Robu proti Colu (Lemovski grič), pa tudi bolj v notranjosti (Colski tali). In ko smo že tako blizu Cola, obiščimo še travnike ob južnem pobočju Špečka. Naša pot bo bogato poplačana. O nahajališčih gorskega kosmatinca v okolici Cola piše tudi mladi botanični navdušenec Jernej Peljhan s Cola v 18. številki Hladnikie (december 2006).

Izven Slovenije pa raste od Apeninskega polotoka na zahodu prek Balkanskega pa vse tja do vzhodnih predelov Romunije in Bolgarije ter do Ukrajine. Prvič pa je bil opisan prav v Sloveniji. Spomladi leta 1817 sta s Kranjske proti Trstu potovala nemška botanika D. H. Hoppe in C. F. Hornschuch. Dotlej neznano vrsto kosmatinca sta našla pri Lipici in Trstu, Hoppe jo je kasneje opisal.

Na sliki: Gorski kosmatinec
Foto: Benjamin Vidmar

Kosmatinec je bil že Keltom poznan kot zdravilna rastlina, vendar kasneje prepuščen pozabi. Šele ob koncu 18. stoletja ga je osebni zdravnik cesarice Marije Terezije von Störck zopet uvrstil med zdravilne – opeval ga je kot zdravilo proti sivi mreni, slepoti in tudi potrtosti. Vedeti pa moramo, da spada med tiste rastline, ki skrivajo poleg zdravilnosti v sebi tudi strup. Vsebuje strupeno snov anemonol, značilno tudi za nekatere druge rastline iz družine zlatičnic. Le-ta povzroča vnetja in deluje na živčevje, ob sušenju pa njegov učinek izpuhti.

Gorski kosmatinec se nahaja v rodu s približno tridesetimi vrstami, pet od teh jih raste v Sloveniji. Je pa edini, ki raste pri nas. Njegova najbolj imenitna sorodnica je gotovo tako opevana velikonočnica, ki raste na Štajerskem. Najbolj znane so tiste z Boča. Velikonočnica spada že od leta 1949 med zavarovane rastline. Z Uredbo o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah iz leta 2004 pa so zavarovani tudi vsi ostali kosmatinci na območju Slovenije. Torej tudi naš, gorski kosmatinec.

zima na gori

ZIMA NA GORI IN ZIMSKA CESTNA SLUŽBA

Stanislav Mikuž

Ena od danosti Gore je tudi zima. Prinaša veliko lepih trenutkov, nemalokrat pa tudi malo kolnemo, ko zjutraj vstanemo in imamo velik kup snega pred garažo – zamet mu rečemo na Gori. To, da je glavna cesta splužena, smo se že navadili, seveda pa naj bi bile splužene tudi stranske poti. Malo smo se razvadili. Če je kje kak kupček snega ali ledu na cesti, že sitnarimo. Pa smo kdaj pomislili na ljudi, ki nam omogočajo, da lahko zjutraj varno gremo od doma in popoldne varno pridemo domov? Verjetno samo takrat, ko nismo zadovoljni s cesto, ko nam plug zasuje pot k naši hiši ali garaži. Kdo so fantje, ki plužijo naše ceste, bomo izvedeli iz današnjega članka.

Kot otrok se spomnim, kako smo gazili sneg v šolo. Večji otroci so šli naprej, mi, ta mali, smo v gumijastih škornjih capljali za njimi. Kasneje, ko smo dobili toplejše usnjene škornje, smo bili nanje prav posebno ponosni, pa tudi pretepeni, ker nismo znali paziti nanje in smo jih na kakih zimskih podvigih celo raztrgali. Cesta je bila zaprta tudi po več tednov, preden je padla odločitev, da jo bodo splužili. Strojna oprema je bila za tiste čase verjetno moderna, a je vseeno delovala bolj, kot se ji je zazdelo, ne pa kot bi bilo treba. Spomnim se kamionov 'TATRA', ki so plužili, dokler je bilo malo snega; potem je bil tu greder 'Galjon', kot smo mu rekli; nato je prišla 'ROLBA'. par

Na sliki: Včasih je bila TATRA 'zakon' ...

Foto: Stanislav Mikuž

Kolikor se spomnim, mislim, da je bil to velik rdeč ruski kamion, imel je neko posebno ime, pa se ga v tem trenutku ne spomnim. Ko pa je bilo snega res veliko, so se cestarji z njim spopadli kar z buldožerjem. Upravljal ga je Frênce Krapež – Prstavski z Otlice. Ker je bil Frênce moj stric, sem imel privilegij, da sem bil lahko z njim v kabini buldožerja. To je bilo seveda zame takrat veliko doživetje, saj je še bicikel imel samo Frênce Kovški, avto pa Frênce Tratnikov, naš sosed. Spomnim se, da se je takrat z buldožerjem cesta od Cola do Predmeje odpirala kar 14 dni. Seveda je bil potreben poleg strojnika tudi kombi z mehanikom, nafto in rezervnimi deli, saj je bilo okvar in zastojev veliko.

No, danes so drugi časi. Nimamo več časa čakati po mesec dni pri zaprti cesti. Ni več prelepih večerov na krušni peči ali pod njo, če je bilo otrok malo več pri hiši; ni več pripovedovanj zanimivih zgodb. Sedaj je doba TV-španskih limonad, računalnikov ... Živa beseda, pripovedovanja, celo knjiga, so postali bolj redki spremljevalci našega življenja.

Zjutraj je treba na delo. Kaj je bolj samoumevnega, kot da sedemo v avto in se odpeljemo; če je prav hudo, prej še odmečemo kak meter snega izpred svoje garaže. Cesta, tako stranska, do naše hiše, še posebej pa glavna, pa mora biti splužena. Tako smo pač navajeni in skoraj vedno je tako. Če pa kdaj ni, je ogenj v strehi! Kritiziramo vse po vrsti, državo, cestno podjetje, občino, cestarje in kogar se še spomnimo. Redko pa se spomnimo fantov, ki noči preživijo v kamionih, na rolbah, grederjih, traktorjih, posipalcih, da so ceste lahko splužene in seveda posute. Kar veliko dela in truda je potrebno, da je zjutraj, ko vstanemo, vse lepo čisto in pripravljeno za varno pot v dolino.

Na našem območju skrbi za pluzenje cest ekipa Cestnega podjetja Nova Gorica, ki ima bazo na Colu. Plužijo glavne ceste, Godovič – Col – Ajdovščina, Hrušica – Col, Col – Predmeja – Lokavec – Ajdovščina. Cesto na Vodice pluži ajdovska Komunala, stranske ceste pa zasebniki.

Večina se nas srečuje s cestami, ki jih pluži Cestno podjetje. V ekipi so večinoma Gorjani. Po službenih opravkih se veliko vozim po slovenskih cestah in lahko rečem, da so ceste na našem koncu vedno najbolj urejene. Saj če ne poskusiš drugih cest, mogoče še kaj kritiziraš, a ko se zjutraj po celonočnem metežu peljem od doma v Gozdu proti Colu in nato proti Črnemu Vrhju, je tja nekje naprej do Godoviča in še malo naprej skoraj vedno vse v redu, ko pa prideš v Hotedršico, lahko že pričakuješ več problemov. Nato greš na avtocesto, ki pa je navadno splužena že kar najslabše. Vse nekam stoji, polno snega, avti na počez, kak kamion prek ceste ... Nato te dočaka naša bela Ljubljana, za katero mati županja trdi, da je res lepa in bela, pa tudi odlično splužena. Ljubljancani pravijo, da ni, pa tudi jaz se jim v teh ugotovitvah rade volje pridružim. Včasih se tudi sam jezim, ko zjutraj kidam sneg, s katerim je plug ponoči zasul vhod v mojo garažo, ki sem ga zvečer skrbno odkidal. Pa to hitro pozabim, ko drugič šofer malo obrne plug in mi sneg porine stran.

Menim, da smo že kar malce razvajeni in ne poznamo dela cestnih služb, zato sem se odločil, da malce pokukam za zaveso in po končani zimi opišem njihovo delo. Obiskal sem jih v njihovi bazi na Colu in z njimi preživel delovni dan in noč.

To, da smo se razvadili, zagotovo drži. Ni povsod tako, kot mislimo mi, da bi moralo biti. Po precej bogatejših državah od naše morajo za svojo varnost in možnost, da pridejo na cilj, poskrbeti v večji meri vozniki sami. V eni najbogatejših držav na svetu, Norveški, boste sicer naleteli na spluženo cesto, vendar nikoli posuto. Na tovornjaku boste morali imeti celo toliko verig, kot je skupaj koles – na šleperju na primer kar 10. Vse, kar naredijo, je to, da pred začetkom klancev postavijo prometne znake o obvezni uporabi verig. Tako moraš zapeljati desno, si montirati verige in nato lahko nadaljuješ novim zmagam nasproti. Tako bo tudi marsikje drugod, kjer vas bo pred klanci pričakala kar policija, brez verig pa se boste lahko vrnili kam v toplejše kraje. Pa ne pozabite imeti s sabo pravih verig. Take, kot imamo mi v naših vozilih, so samo za kazati policiji! Na prvem klancu se vam bodo strgale že po

kilometrih ali celo sto metrih vožnje. To izkušnjo sem imel tudi sam nek večer v Italiji, ko nisem mogel ne naprej ne nazaj. Kaj bi takrat dal za prave verige, ne take, kot jih lahko kupiš v trgovinah. Torej pazite, kaj kupite! Kupite dobre, trdne verige!

Na sliki: Zimski utrinek z Norveške
Foto: Stanislav Mikuž

Seveda je o zimski službi težko pisati, če ne poskusiš zime in pluženja tudi v živo. Z Zlatkom Krivcem sva se dogovorila, da me pokliče, ko bo kaka prava akcija. Pa se je zgodilo.

»Ob osmi in pol zvečer bodi na Colu, pri cestarski hiši,« je bil kratek Zlatko.

In res sem vzel svojo novo nalogo zelo resno. Oblekel sem se za pravo zimo, da ne bi bilo presenečenj, saj se v zimi na cesti lahko dogodi marsikaj. Zlatko je že čakal, z nakladačem je iz deponije naložil še sol in pesek za posipanje, pa tudi obtežitev. Medtem sta z vožnje prišla tudi Jože Krapež – Prstavski in Jurij Krapež – Petergavski. Bila sta v Godoviču in Hrušici.

Z Zlatkotom sva krenila proti Predmeji. To je bila moja prva tovrstna izkušnja. Moram priznati, da sem si to delo predstavljal precej bolj enostavno: pač voziš, plug ti meče sneg pod cesto in ni nobenih problemov. Pa le ni bilo tako. Tja do Kovka je še šlo, nato so se pričeli zameti. Veliko znanja in izkušenj je potrebnih, da kolikor toliko uspešno in čisto splužiš cesto. Za zamet pri Smudinih ali Cuntih je potrebno za dobrih 50 m ceste porabiti kar precej časa in truda. Najmanj kakih petdesetkrat sva morala voziti vzvratno in sneg porivati na levo stran ceste, prek kupov že prej spluženega snega. Vmes mi je Zlatko pripovedoval prigode iz zimske službe, ki jo opravlja že več kot 30 let – odkar je prišel na Otlico. Res veliko zanimivih zgodb. Ko mi sladko spimo, se cestarji trudijo, da odprejo ceste in stranske poti do naših hiš, da gremo zjutraj lahko skoraj po kopnem v službe in po drugih opravkih. Ko je zima huda, z burjo in metežem, je bitka s snegom res težka. Sneg dobesedno zasipa cesto takoj za kamionom, ki odpira pot.

Tako sva prišla na Predmejo in naprej do kamnoloma v Čavnu, kjer sva obrnila in se vračala proti Colu. Po poti me je zanimalo, kar zanima veliko Gorjanov, ko zjutraj z lopato rešujemo svoje jeklene konjičke iz kupov snega in potihoma, ali pa tudi malo bolj na glas, preklinjamo sneg in tistega, ki nam je zasul naš avto. Zlatkota sem prosil, da mi pokaže, kako bi izgledalo, če bi se močno trudil, da s plugom ne bi zasul stranskih poti, garaž, dovozov k hišam ... »Težko,« mi je povedal, »se bova potrudila.«

Pa sva se. Kljub velikemu trudu in izgubljenemu času nama ni uspelo očistiti

Na sliki: Ko je snega res preveč, priskoči na pomoč freza, Gorjani ji rečemo 'ROLBA' ...

Foto: Stanislav Mikuž

nobenega dovoza prav na čisto. Sedaj sem tudi sam sprevidel, da to ni tako enostavno, kot sem si mislil. Sneg je kot živa stvar, ki se giblje pred plugom in ne gre vedno tja, kamor bi si želeli. Sedaj zagotovo vem, da ni tako, kot sem mislil, da malo obrneš plug pa gre sneg stran od moje poti. Pa tudi poti je od Cola do Predmeje toliko, da bi pluženje trajalo celo večnost, če bi cestarji delali usluge vsem po vrsti.

Na Col sva prišla okrog polnoči. V dežurni sobi sta nas pričakala Jurij in Jože. Vsi trije so mi povedali malo več o svoji službi.

Na sliki: Zlatko pluži ceste po Gori že več kot 30 let ...

Foto: Stanislav Mikuž

V cestni bazi na Colu razpolagajo s tremi tovornjaki, opremljenimi za posipanje in pluženje cest. Stalno dežurajo tri ekipe voznikov in cestarjev. Poleg tovornjakov je v garaži tudi 'rolba', ki pride v poštev, ko je snega res veliko in ga ni možno splužiti s tovornjaki. Ko je zima res prava, pa vpokličejo več delavcev, ki sicer delajo po gradbiščih.

»Včasih je bilo drugače,« so mi povedali. Čez zimo je bila v pripravljenosti cela ekipa. Sedaj samo nujno potrebni delavci.

Ja, pod Primorjem je drugače, kaj hočemo.

Ekipe na Colu imajo 'zadolženih' za pluženje in posipanje okrog 60 km cest. V tej zadnji zimi, ki niti ni tako huda, kot so mi povedali, bodo za posipanje cest porabili okrog 1500 ton soli in okrog 2500 ton peska. Mislil sem, da narobe razumem, toliko soli in peska na teh 60 km cest. To pomeni kar 66 ton posipnega materiala na 1 km ceste. Ja, kar precej. Sedaj pa že bolje razumem ekološko visoko osveščene Norvežane, ki cest sploh ne posipajo, ampak samo splužijo, prevoznost pa je potem v rokah voznikov in obvezne uporabe verig.

Na koncu naj se v imenu Gorjanov zahvalim za trud pri odpiranju cest vsem ekipam, tako ekipi CP Nova Gorica, cestne baze na Colu, kot tudi vsem zasebnikom, ki s traktorji skrbijo za vse stranske poti in ceste, in ki prebedijo veliko noči, da lahko gremo zjutraj brez večjih skrbi na delo.

primorje

društvo podeželskih žena

SPLETANJA ZA DUŠO IN SRCE

Anastazija Mikuž, predsednica društva

Po več letih zatišja je Društvo podeželskih žena Predmeja na Predmeji organiziralo zabavo ob 8. marcu. Za začetek je Zmaga Likar prebrala nekaj svojih pesmi. Zabave se je udeležilo kar veliko žena s Predmeje, Otlice in Kovka. Igral je ansambel Sami naši, to sicer ni uradni naziv ansambla, tako smo ga poimenovala kar same. Vse ženske so obljubile, da se bodo morebitne zabave drugo leto zagotovo udeležile.

Društvo je tudi sicer zelo aktivno. Za letošnje leto smo si zadale kar veliko nalog in upamo, da nam jih bo uspelo uresničiti. Prireditvam, ki bodo potekala v letošnjem letu, smo dale skupni naslov 'Spletanja'. Prva iz niza teh prireditev, ki nosi naslov 'Drug z drugim' naj bi potekala v okviru praznovanja krajevnega praznika, zaradi velike noči malo kasneje, in sicer 22. aprila. K sodelovanju smo povabili društvo 'Šent' iz Ajdovščine, da bi skupaj z nami razstavilo svoje izdelke; društvo bo razstavilo čipke. Svoje izdelke bodo razstavili tudi otroci OŠ Otlica. V kulturnem programu bodo poleg pevske skupine DPŽ sodelovali tudi otroci OŠ Otlica ...

Drugi večer, ki bo predvidoma konec maja, naj bi potekal pri Deplu na Predmeji, to bo večer pripovedovanj. Sodelovanje nam je obljubil Franc Černigoj; z drugimi pripovedovalci se še dogovarjamo. To bo večer bajk, pripovedk iz narave, brez naše pevske skupine in OŠ Otlica tudi tokrat ne bo šlo. Razstava 'Iz testa spleteno' naj bi bila postavljena konec junija. Predstavitev Kulinarične dobrote iz testa med tradicijo in sodobnostjo bo trajala tri dni.

Pevsko-literarni večer, ki bo potekal na večer pred angelsko nedeljo, naj bi se odvijal pri Materi Gorjanki. Kar nekaj pevskih zborov nam je že obljubilo sodelovanje.

Brez gledališke predstave konec leta tudi tokrat ne bo šlo, saj menimo da se je 'Večer smeha' v decembru kar dobro prijel in da se teh naših prireditev udeleži vsako leto več ljudi.

Ko v DPŽ staknemo glave, se vedno rodi kaka zanimiva ideja. Tako smo skupaj z Maro Černigoj z aerobiko razgibale predmejske žene in dekleta. Večeri aerobike potekajo ob torkih in četrtnih že tretje leto. Obiskovalk nikoli ne zmanjka.

Na sliki: Ob sredah zvečer so nastajale čipke
Foto: Alenka Tratnik

Že od začetka oktobra članice društva, pridružijo se nam tudi druge žene in dekleta, pod vodstvom Zlate Velikonja pridno ustvarjamo čipke, vsako sredo zvečer se nas zbere kar veliko. Nekatere pridejo samo klekljat, druge tudi, da se kaj novega naučijo. Čipke bomo razstavile v okviru krajevnega praznika na Predmeji.

Med letošnjimi dogodki velja omeniti tudi kuharski tečaj, ki smo ga pripravile v sodelovanju s KS Predmeja. Lojzka Bratina nam je sobotno popoldne popestrila s predstavitvijo priprave različnih omak za različne vrste testenin.

Na sliki: Lojzka Bratina je odkrivala majhne skrivnosti okusnih omak

Foto: Alenka Tratnik

Članice društva, tako kot okrasijo s cvetjem svoje domove, vsako leto poskrbijo, da je tudi Predmeja v cvetju, lepo urejena in čista. Cvetje, ki ga spomladi posadijo v korita, okrog spomenikov NOB, ob kapeli ... je vedno lepo cvetoče, zalito in opleto. Potrudijo se celo do kapele v Čavnu, kjer obiskovalce in domačine pričaka lepo urejena kapelica s prijetnim počivališčem.

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.

tel.: (05)36-49-616

PRI BRUNI DOBITE ČASOPIS GORA IN VODNIK POT PO DOLU GOR IN DOL

zgodilo se je

PRVI SMUČARSKI MEMORIAL NA GORI

Stanislav Mikuž

V soboto 14. januarja 2006 je bilo na Otlici živahno. Proti Oblemu vrhu so se pričeli zgrinjati številni avtomobili. Le kaj se dogaja? Smučarska tekma da bo, veleslalom, so govorili. Le kdo jo pa organizira? Zlatko Krivec, Petergaluski. V spomin na dva priljubljena Otličana: svojega pokojnega sina Sebastijana Krivca in Izidorja Likarja – Dorčeta. Oba sta nas zapustila mnogo, mnogo prezgodaj ...

Bila je lepa sončna, niti preveč vetrovna, a zelo mrzla sobota. Zbirati smo se pričeli kmalu po dvanajsti uri. Na progi, ki so jo Zlatkotu pomagali postaviti s svojo opremo člani Smučarskega društva Gozd, ki so tudi izvedli tekmo samo, je bilo vse nared. Še zadnji popravki proge, prijave in tekma se je pričela točno ob štirinajsti uri.

Pred Brgarsko hišo se je zbralo veliko število obiskovalcev, navijačev, tekmovalcev. Gospodar Lojze Likar je prijazno ponudil svojo garažo, da smo si malo oddahnili od mraza, ki se je neusmiljeno zažiral v kosti, seveda samo nam, gledalcem, ki smo stali na mestu. Tekmovalci so si v hrib morali pomagati sami, zato jim zagotovo ni bilo mraz.

Prva se je po progi spustila Lidija Vidmar, ki je imela poleg tekmovalnih ambicij tudi nalogo uradnega 'evidentičarja' in časomerilca. Na koncu tekme pa je še seštel, pomnožila in pripravila listo zmagovalcev v posameznih skupinah.

Za njo se je v tekmovalnem delu po hribu navzdol pognalo še okrog trideset tekmovalcev, od najmlajših do veteranov. Tekma je potekala brez zapletov, brez poškodb, skratka, vse je bilo OK, kot bi rekli mladi.

Na sliki: Prvi so se po bregu navzdol pognali člani Čibejeve skupine na lesenih smučkah

Na sliki: Zlato Krivec
Foto: Franc Černigoj

Člani Čibejeve skupine Društva Gora, katerega člana sta bila tudi pokojna Dorče in Sebastjan, so imeli čast, da so prvi preizkusili progo, in tako s svojim nastopom počastili spomin na Dorčeta in Sebastjana. Z lesenimi smučkami brez robnikov so se na progi preizkusili Emil Velikonja, Slavko Vidic in Ivan Žonta, seveda brez časomerilcev. Že sam nastop je bil zmagovalen.

S pomočjo članov SD Gozd, ki imajo z organizacijo tekmovanj veliko izkušenj, je bila tekma izvedena brez problemov. Lidija, srce društva in zagnana smučarska delavka, pa je natančno seštelala vse čase. Podelitev medalj in razglasitev najboljših je po nagovoru, v katerem se je zahvalil za veliko udeležbo in pomoč pri izvedbi tekme, izvedel Zlatko Krivec, ob pomoči Lidije Vidmar. Vsi skupaj smo se z enominutnim molkom spomnili obeh naših prijateljev in sokrajanov, ki sta mnogo, mnogo prezgodaj odšla od nas.

Kot je napovedal Zlatko, bo skrbel, da bi bil Memorial v obliki smučarske tekme tradicionalen. 'Se vidimo ob letu!' smo si obljubili ob pogostitvi, ki jo je Zlatko pripravil v Brgarski garaži. Pa še novi pridejo, zagotovo.

Na sliki: Posvet pred tekmo
Foto: Stanislav Mikuž

Na sliki: Na podelitvi je Zlatko obljubil: »Nasvidenje drugo leto!«
Foto: Stanislav Mikuž

In kaj je pokazala ura, ki kljub mrazu ni zatajila? Bila je tekma, zato verjetno pričakujete tudi rezultate. Seveda, borba za medalje je bila zagrizena. Kljub mrazu so bila kolena gibčna in so se zagnano ovijala okrog kolov na strmi progi. V skupni razvrstitvi je zmagal Janko Mikuš pred Simonom Kovšca, Arminom Vidmarjem in Anjo Vidmar - vsi člani Smučarskega društva Gozd. V različnih skupinah so prva mesta zasedli: Janko Mikuš, Simon Kovšca, Armin Vidmar, Anja Vidmar, Jan Humar, Darja Bolčina.

zgodilo se je

SONCE SE JE SMEJALO

Alenka Tratnik

Letošnja zima ni skoparila, saj je na Gori že zgodaj pobelila senožeti in vrtove in vztrajala v koledarsko pomlad. Med lepše zimске dni pa vsekakor sodi sobota 11. februarja, ko je Društvo Gora pripravilo že 11. Filipov tek in spust. In če smo v prejšnjih letih lahko le upali, da bo spomladanska odjuga po ne ravno najbolj beli zimi prihranila kako zaplato snega, te skrbi letos prav zares ni bilo. Bali smo se le ponovnega snežnega meteža ali mrzle burje; no pa se je izteklo tako, da se lepše skoraj ne bi moglo. S soncem obsijana zasnežena Tiha dolina je bila prava podoba zimske idile, čemur so prikimavali tudi naši gostje, ljubitelji smučanja po starem. Letos jih je prišlo celo nekaj več kot lani, med našimi starimi znanci pa se je našlo tudi nekaj novih ljubiteljev smučanja po starem. Člani društva, ki so priskočili na pomoč letošnjemu vodji prireditve, Iztoku Velikonju, so poskrbeli za prijetno dobrodošlico, ki smo jo izrekli tudi zvestemu obiskovalcu in ljubitelju prireditve, ajdovskemu podžupanu za družbene zadeve, Milošu Bizjaku.

Kot je že navada, se je četica tekmovalcev, ki so se najprej pomerili v teku, z Rupe odpravila skozi Polajnsko na štart teka. Snežna podlaga je bila ravno prav pomrznjena, da se ni preveč udiralo pod lesenimi smučkami, česar so se bali nekateri 'težkokategorniki'. Smeha že pred štartom ni manjkalo, ko pa je Valter Polanc zatrobil v rog, se je začelo zares. Najprej v hrib, če ne drugače, je šlo po vseh štirih in postrani, pa tudi s smučmi v rokah, pa krajši spust, ovinek in nato še vzpon proti ciljni črti,

Na sliki: Najprej je bilo treba navkreber
Foto: Mateja Poljšak

kamor sta nekaterim že bolj upehanim pomagali priti domači navijačici Julija Vidmar in Ivica Vidmar.

Potem pa je bilo treba zajeti sapo in se spustiti še mimo količkov, do sodnikov, ki so na cilju ocenjevali opremo in slog smučanja. Vsakdo si je prizadeval, da bi pustil kar se da dober vtis, če ne drugače, tudi s slikovitim padcem, čeprav teh res ni bilo veliko. Ob podpori gledalcev in sotekmovalcev so tekmovalci uspešno privijugali do konca. Med deklicami je bila najboljša stara znanka Mateja Gruden iz postojnskega društva

Torbarji, pred Moniko Purgar in Majo Čemžar iz Turističnega društva Novaki. Med dečki se je najbolj izkazal Rene Zorko iz Smučarskega društva Kanin, ki je ugnal Urbana Polaka iz TD Novaki in Denisa Kreseviča iz društva Torbarji. V kategoriji lovcev in gozdarjev so prva tri mesta zasedli Jože Gruden, Torbarji; Viktor Šturm, Rovtarji; in Mihael Dolžan iz Zvirč. Med 'mlajšimi' moškimi je zmago odnesel planšar Martin Narat, na drugo in tretje mesto pa sta se uvrstila 'rovrtarja' Marko Ramovš in Milan Čemažar. V seniorski kategoriji je zmagal neuničljivi Joža Eržen, član Ta lesenih iz Kroke, pred klubskim kolegom Janezom Prešernom in Jožefom Ivančičem iz SD Kanin. Med ženskimi prvokategoricami je slavila 'rovrtarka' Silva Oblak, pred kolegico Bredo Čemažar, tretja pa je bila 'torbarka' Suzana Kresevič. Med damami pa je Marija Kavar, Ta leseni, premagala Kranjčanko Olgo Perčič.

24 najpogumnejših se je pomerilo tudi v skokih. Z lesenimi smučmi se je med mlajšimi najbolj odrezal Milan Čemažar, sledila pa sta mu domačin Franc Vidmar, Društvo Gora, in Martin Narat. V kategoriji starejših je bil pričakovano najdaljši Danilo Pudgar, pred Janezom Prešernom in Rajmundom Kolencem. Z modernejšimi, plastičnimi smučmi, je bil v absolutni konkurenci najdaljši domači adut Marjan Polanc, sicer pa je v kategoriji mlajših slavil Marjan Vidmar, SD Gozd, pred Milanom Žgavcem, prav tako iz SD Gozd in Mitjem Velikonjo, članom Društva Gora. Posebna priznanja so si prislužili tudi Danil Pudgar, ki je bil prepričljivo najhitrejši pri vzponu, Tjaša Kresevič kot najmlajša tekmovalka, in Marjan Dermota kot najstarejši udeleženec, ter Rajmund Kolenc kot najstarejši skakalec. Vsi skupaj so dokazali, da se z dobro voljo da prelisičiti tudi leta.

Sicer pa se je druženje nadaljevalo pozno v popoldan, tudi ob dobri postrežbi in v družbi lepe pesmi, za katero so, kot je že navada, poskrbele članice pevske zasedbe Društva podeželskih žena s Predmeje pod vodstvom Filipa Vidmarja, in pa neutrudni Roman Blaško s prijatelji.

odmevi

PRIPOMBE NA ČLANEK DOLGA NOČ

Franc Likar, Predmeja

Pri prebiranju Časopisa o Gori, Gorjankah in Gorjanih, št. 27 in 28, prispevka pod naslovom 'Dolga noč', zapisanega po pripovedovanju Naceta Velikonje (Bevkovega) in Srečka Černigoja (Bajtarskega), katerih izpoved je kot zgodbo priredil in zapisal Rino Velikonja, me je zmotilo nekaj, kar tokrat ni bilo napisano prvič, pač pa je bilo objavljeno že pred leti v šolskem glasilu OŠ Otlica 'Gorjan'.

V članku, objavljenem v časopisu Gora, št. 28, je med drugim pisalo tudi:

Na sliki: Srečko Pergar
Foto: Iz arhiva Franca Likarja

»Postavili so jih pred zid. Vojaki so se postavili kakih deset metrov pred njimi. Puške so držali v rokah. Za njimi je prikorakal še en vojak. Srečko ga je poznal. Bil je štiri – pet let starejši od njega in sta nedavno tega skupaj vozila v Deželo les. Srečko je pomagal očetu Tonetu, novoprišlek je bil hlapec pri velikem kmetu na Dolu. Njuna naloga je bila, da sta zavirala voz z zadnjo zavoro po strmi cesti s Predmeje do Slokarjev. Vojak je ogovoril Srečka. 'Srečko, saj si Srečko Bajtarski, ali ne? Kaj delaš tukaj? Kdo je tale poleg tebe?' so bile besede Fortunata. Tako mu je bilo namreč ime. Bil je doma od nekod iz Deže. 'Moj bratranec Nace.' – 'Če povesta po pravici, kaj sta delala in videla, vaju bom poskusil rešiti.'«

In ju je rešil.

Sedaj pa moje vprašanje avtorju članka oziroma pripovedovalcema. Zakaj si ne upate povedati pravega imena rešitelja, kdo je in od kod je doma? Zato mi dovolite, da pojasnim. Njun rešitelj je bil Srečko

Pergar in ne 'Fortunat', doma »od nekod iz Deže.« Njegov oče je bil doma s Hriba, Pri Ernestu se danes reče. Mama Marija pa je bila z Gmajne na Predmeji, takratnem Dolu. Srečkov oče Jože – Pepč je kupil hišo pri Slokarjih in se je s Hriba z družino preselil k Slokarjem. Srečko je bil rojen 1924. leta. Mama mu je umrla 1926. leta. V družini so bili štirje otroci, najmlajši je bil prav Srečko, najstarejša pa je bila njegova sestra, ki je bila stara 13 let. Ta sestra pa je moja mama in je danes, hvala bogu še živa, zdrava in dobrega spomina. Torej je vsa skrb padla na komaj 13 let staro Srečkovo sestro. Srečkov oče je delal, kjer se je pač kaj dobilo in je bil malo doma. Da bi omilili trpljenje štirim otrokom, jih je stric Ernest vzel nazaj k sebi na Hrib. Tam so potem živeli in seveda po svojih močeh pomagali na kmetiji, ki pa seveda ni bila tako velika, da bi preživljala toliko lačnih ust. Dva od štirih otrok sta mlada šla s trebuhom za kruhom. **Torej, Srečko ni bil hlapec in ni bil doma »tam nekje iz Deže«, ravno tako mu ni bilo ime Fortunat, kar je sicer italijansko ime za Srečka.** Ko se je Srečkov oče ponovno oženil, je Srečko nekaj časa živel pri Slokarjih. Srečko je nato odšel v partizane. Ko pa je nekega dne prišel domov za nekaj dni, ker je bila njegova enota v bližini, sta ga oče Jože in mačeha Metka nagovorila, naj se gre prijaviti v Ajdovščino, da bo dobil karte za hrano. Takrat so delili karte za hrano, le tako si lahko prišel do nje. Srečko je ubogal in se šel prijaviti. Toda že naslednji dan so ponj prišli belogardisti in ga odpeljali v Ajdovščino, od tam pa v Gorico, kjer je bil dodeljen 'Prinz Eugen SS kompaniji'.

Tako se je rešitelj Srečko znašel pravi čas na Lokvah, da je lahko rešil dve življenji.

Tako, to je kratko pojasnilo z edinimi resničnimi dejstvi glede na pisanje v članku 'Dolga noč'. Še enkrat bi prijazno opomnil vse sodelujoče pri omenjenem članku, da bi lahko omenili pravo ime rešitelja.

Ljudje imamo določene pravice, predvsem pa svoji omenjenega, spoštovanje in časten spomin na pokojnega sorodnika in obenem dolžnost, da objavimo dejstva taka, kot so bila v resnici. Če smo bili do sedaj strpni, bodimo sedaj še dosledni, ko gre za resnico maminega brata in mojega strica, pa tudi strica vseh nečakov in nečakinj po Pergarjevi strani. S popustljivostjo si spoštovanja verjetno ne bomo pridobili, zagotovo pa ne pri podajanju netočnih podatkov.

Po podatkih, ki jih je dobil Srečkov oče Jože po vojni, naj bi Srečko končal v zloglasnem breznu na Tmovem.

Zapisal Franc Likar po pripovedovanju mame Erne, sestre Lidije, tete Vike in pa tudi po pripovedovanju Naceta Velikonje in Srečka Černigoja, ki sta večkrat pripovedovala, kako ju je smrti rešil moj stric Srečko.

leposlovje

BRAZDE

Bojan Bizjak Zakawsky

Ko se človek ovije v topel šal spominov, ko mu v zavest stopijo tisti brezskrbni trenutki, je spet otrok, nebogljen otrok, ki potrebuje spomine, saj se zdi, da so spomini odličen humus za notranjo rast. In ko se zdaj vozim s kolesom po Vipavski dolini in gledam debele mastne brazde, ki se svetijo na soncu, in so jih naorali težki, močni traktorji, se ustavim in pomislim, kako smo včasih na Gori pripravljali njive, da so nam dale v glavnem krompir, repo, zelje, no pa nekaj druge zelenjave tudi. Ja, brazde...

Hladne aprilске sape so še vedno vlekile čez osamele zamete in ne preveč nežno božale prve zvončke in modrovijoličaste žafrančke. Zdelo se je, da se bolj pripravlja na zimo kot pa na pomlad, tako je bilo hladno. Pa kljub vsemu, življenje se je začelo na novo, z neko novo silo. Pod hišo je bil velik kup gnoja, ki ga je bilo treba razpeljati na njivo. S samokolnico je šlo počasi, a šlo je. Oče jih je štel in v pravilnem zaporedju nasuval na njivo, ki jo je že prej zakoličil z vejicami. Kajpak sem moral pomagati nalagati gnoj in ga tudi razvažati. Moja šibkost mu ni bila v kdove kakšno pomoč, pa vendarle. Po nekaj kupih gnoja na njivi sem že dobil debele mehurjaste žulje na nevajenih otroških rokah. Kar naprej sem si jih pogledoval in pljuval nanje. Kup gnoja pa se mi je zdel še tako velik, komaj malo najeden. Pa se mi je predrl prvi žulj. Skelelo je in bolelo, a sem trmasto molčal in se možatil. Z večjo ihto sem metal gnoj v samokolnico in se krčil v neko bolečo trmo. Žulji so se predirali drug za drugim, da so bile dlani že kar lepljive od sokrvice, potu in občasnih pljunkov. Po dveh urah se je kupu vendarle poznalo, da sva ga kar dobro najedla. V sredini je bil gnoj še ves moker in kadeč, mastno črn. Močne vonjave so se zajedle globoko v nosnice in sparine so kar polebdevale v zraku. Na njivi se je od svežega gnoja še kar nekaj časa kadilo. Oče mi je prigovarjal, da morava hiteti, da bo popoldan treba gnoj že raztrositi, da se bo jutri oralo. Pa me je zanimalo, kdo da bo oral. In oče mi je razložil, da bo letos oral traktor. To je v moji otroški duši naredilo praznik. Traktor, joj traktor bo oral. Bil je to čas, ko so bili traktorji še sila sila redki. Pa je na Goro prihajal nek Vinko, ki je z majhnim fergusonom oral njive. In to me je zaradostilo, da sem kar pozabil, da je gnoj težak in da me dlani skelijo. In kup je le splahnel. Mama naju je poklicala, naj že vendar prideva jest. Stari oče in stara mama sta že posreboval mineštro; stara mama jo je hladila na pragu in spraševala, koliko gnoja je še ostalo, pa sva ponosno povedala, da je že ves na njivi. To je bila njihova njiva, njiva za starega očeta in staro mamo. Naša je bila zadaj za hišo, kjer se je gnoj vozilo že pozimi s sankami in ga bo treba popoldan samo razpeljati in raztrositi. Ampak v meni je gorelo navdušenje. Lahko bom gledal traktor, kako orje njivo.

Kadar so to delali z volmi ali konji, sem vedno rad gledal, kako se železen plug zažre v zemljo, kako jo prav počasi obrača in kako jo možakarji tlačijo, da bi se lepše obrnila. Kdaj pa kdaj je plug trenil ob kamen in takrat je grobo škripnilo. Vprega se je ustavila, orač je plug privzdignil in ga pregledal, potem pa so vprego spet pognali. Bile so njive še prav posebej polne kamenja, ki se je potem svetilo na soncu, pa tudi v mesečini.

Popoldan se je delo nadaljevalo. Jaz in mama sva razvažala gnoj na naši njivi, oče, stric in stari oče pa so trosili na večji njivi pod hišo. Ta gnoj je bil še bolj zbit in tudi nekoliko bolj prhek. Mama je zaskrbljeno pogledovala po prazninah, kjer ni bilo gnoja. Rekla je, da ga bo letos premalo, da so se najbrž ušтели, da bi morali zaorati dve brazdi manj. Nisem razumel te njene skrbi, ki se je ostro risala v prepoten obraz. Kar nekajkrat se je ustavila in popravljala razmetan gnoj. Večje kupčke je drobila in skušala zapolniti praznine. Ves čas je kar pošteno vleklo od severa in iz oblakov, ki so se nagnetli nad smreke, je tu in tam priletela še kakšna zmraznica. Bilo je prav čudno; kadar je posijalo sonce, si bil takoj ves poten, ko pa je sonce tunknilo za kakšen oblak in je potegnil severnik, te je presvedralo prav do kosti. Odvrget sem volneno majico, pa sem jo moral takoj nazaj obleči, ker je mama kričala, da se bom prehladil, da bom zbolel. Nič ni pomagalo, moral sem ubogati. Še preden sva končala, se nama je pridružil oče. Mama mu je takoj poočitala, da se je najbrž uštel, da bi moral navoziti vsaj še dva kupa gnoja. Pa jo je zavrnil, da bo že. Malce se je že mrakobilo, ko smo dokončno začrtali z gnojem robove njive. Iz črnih oblakov so se vrtinčile zmraznice in se lepile na pregreta potna čela. Jutri bo oral traktor, jutri bo oral traktor, je v meni gorelo.

Kmalu po sedmi uri zjutraj je po kolovozu, ki se je vil do hiše, že brbotal traktor, tisti značilni zvok starih fergusonov. Takoj sem bil v hlačah in v škornjih, ki so bili pred hišo, zdaj še povsem hladni in smrdeči po gnoju. Ni me zanimal skromni zajtrk, tekem sem tja dol na njivo, da bi videl, kako bo traktor naredil prvo brazdo, kako bo zarezal v črn gnoj. Kabina traktorja je bila podobna nekakšnemu šotoru. Sivozeleno okrovje je imelo na strani umazana vrata, luči pa so spredaj delovale kot dvoje prijaznih oči. Lastnik traktorja, tisti majhen Vinko, ki je nekoliko šepal na levo nogo, je spretno izskočil iz tistega šotora, no iz kabine, in si ogledoval njivo. S starim očetom sta se dogovarjala, na kateri strani se bo polotil oranja in kam naj bi brazde padale. Mrzlo je bilo, mrzlo jutro. Vinko se je čudil, da je tu zgoraj še vedno led po lužah na cesti, da še zdaj rahlo primrzuje. Tudi oče je že bil tam, z vilami, da bi popravil kakšno brazdo, če se ne bi prav obrnila. Traktor je pridno predel in luči sta se tresli. Zdaj je bilo že dovolj svetlo, da bi jih lahko ugasnil. Po pomenku in požirku žganice je Vinko prožno zlezel v kabino, privzdignil težak plug in traktor je bolj živo zapredel. Počasi se je namestil na levo stran njive in dolgo uravnaval velik, neroden plug, da bi urezal prvo brazdo. Sonce je že kuknilo čez breg, ko se je zvrtnila prva brazda. Mastna rdečerjava zemlja se je slinasto svetila na prvih sončnih žarkih. Brazda se je lepo obračala. Oče je kar prepeval, tako je bil zadovoljen z brazdanjem. Hodil je za traktorjem in tu in tam z nogo nekoliko potlačil kakšno res veliko grudo, ki se ni prav obrnila. Jaz pa sem tudi tekal ob traktorju in gledal, kako možakar spretno popravlja volan in skozi zadnjo odprtino gleda nazaj na brazdo. Kadar so naleteli na večje kamenje, so morali nekoliko popravljati brazdo. Mene je Vinko nagovarjal, naj grem po kakšno šibo, da bi priganjal konje, češ, da je še jutro in da so nekoliko leni. Pa sem kar obstal in gledal velik plug, ki je s tako lahkoto zarezoval v zemljo pošteno brazdo. Oranje je hitro minilo, dosti hitreje kot navadno. Po končanem delu je Vinko pridno strgal ostanke zemlje s pluga in tu in tam potolkel traktor, kot da bi res trepljal konje. Celó govoril je, da so njegovi konjičji pridni, da dobro delajo. Jaz pa bi najraje zlezel v tisto smešno šotorasto kabino in poizkusil, kako je voziti takšno mrcino. Pa mi je Vinko dovolil, da sem splezal na njegov sedež. Tam sem se pačil in se napenjal, kot da sem sam traktor. Delal sem se, da sam orjem. Vinko se je naslonil na okvir kabine, si brisal potnjava izpod modre ponošene kape in se mi smehljaj. Vedel je, kakšna je otroška domišljija, vedel je.

Brazde pa so se svetile na soncu in obetale, da bodo spet dale dovolj krompirja in vsega ostalega. Še se svetijo, tu in tam še, te naše brazde in belo kamenje vmes, belo seme Gore...!

leposlovje

Tanja Mencin

SLAVČKOVA PESEM

Košata veja,
potopljena v smaragd
ziblje v vetru trebušasto telesce,
male očke se ves čas vrtijo,
nemirno opreza,
krilca trepetajo,
ves je napet in na preži,
do drhte odpira kljunček mali:
žvrgolenje,
prelesten zvok,
ki se razliva za gozdom ob hiši,
prisili svet,
da za trenutek obstane.

Opomba uredništva:

V uredništvo je jeseni prišlo prijazno pismo Tanje Mencin, ki pravi takole:

Spoštovano uredništvo!

Ponovno se Vam oglašam s prispevki, katere bi rada objavila v 'Gori'. Pravzaprav sem nad kulturnim in turističnem razvojem Trnove planote prijetno presenečena. Tudi sama sem gorjanskih korenin, saj sem večji del svojega troštva preživela na Predmeji. Moja mama je Marija Černigoj-Bajtarska (poročena Mencin) s Predmeje, hči Rudolfa in Gizele Černigoj. Čeprav zdaj živim v Posavju, mi je otroštvo na Gori pustilo neizbrisen pečat, od občutka samoniklosti in ponosa, do zavedanja, da v svoji intimni globini Gorjanka ostane vedno Gorjanka, četudi jo jadra usode zapeljejo v veliki svet.

Uredništvu in vsem Gorjanom želim še veliko uspehov v nadaljnjem delu, predvsem pa obilico domiselne kreativnosti in srčnosti.

S spoštovanjem in pozdravi,
Tanja Mencin

ONA

Zaznamovana žena.
Njen korak – osamljen.
Jo senca boli,
ki stopa za njo;
se zvija,
trza,
kriči.
Drevesa vršijo v samotnih stezah;
na eni strani prepad,
na drugi strmina.

Brez vsega je odšla na pot,
samotna levinja.
Iskat kupo novega življenja.

REKA

Žuborele so pesmi,
ki sem jih božala,
ko je čezme hrumela zelena reka.
Kamni so peli in iskrole so se
ptice v njih.
Puhast oblak,
se gibko je zibal v tolmunu.
Na vse strani je brizgala nedolžnost.
Tokrat sem prvič slišala,
kako se reka zasmije.

knjige

FRANCE MALEŠIČ: SPOMIN IN OPOMIN GORA – KRONIKA SMRTNIH NESREČ V SLOVENSKIH GORAH

Alenka Tratnik

Lani je pri Založbi Didakta iz Radovljice izšla po besedah kritikov doslej najpopolnejša kronika nesreč v slovenskih gorah in predgorjih. Njen avtor je Kamničan France Malešič, otroški zdravnik, alpinist, gorski reševalec in planinski publicist. Knjiga Spomin in opomin gora je sistematična in obsežna zbirka opisov vseh znanih nesreč doslej v gorah in predgorjih po vsej Sloveniji in nesreč slovenskih odprav na tujem. Tu se je po podatkih do konca leta 2004 v 72 nesrečah smrtno ponesrečilo 86 Slovencev. Sicer pa iz zbranega gradiva lahko razberemo, da se je od sredine 17. stoletja, ko je v knjigi z imenom predstavljen prvi preminuli v nesreči v slovenskih gorah, do konca leta 2004, v slovenskih gorah zgodilo skoraj 2000 nesreč z najbolj tragičnimi posledicami, v njih je umrlo več kot 3000 ljudi. Kot pravi avtor, se vzroki za nesreče skozi čas niso veliko spremenili. Danes v gorah sicer ne prihaja več do usodnih obračunov med državnimi in divjimi lovci, tudi želja po lepih gorskih rožah ni več med glavnimi krivci za usodne padce v visokogorjih. Se pa zato na vrhove pogosto podajajo tako hudo bolni ljudje, da so vzponi zanje pogosto usodni, med vzroki pa so tudi nepremišljenost ob vzponih v nevihtnem vremenu, podhladitve, precenjevanje lastnih sposobnosti. Statistični podatki, ki jih navaja avtor, kažejo, da so najpogostejši vzroki nesreč padci, zdrsi, plazovi in padavine, drugi vremenski vzroki, bolezni, preostali subjektivni vzroki, dejavnosti v zraku, delo, med redkejšimi pa tudi na primer lovska nesreča, uboji, eksplozije.

V knjigi so navedene tudi gorske nesreče domačinov, tako v visokogorju kot tudi v hribovitem predelu Slovenije, v časih, ko je bilo še samoumevno, da je življenje pod gorami tvegano, zato nesrečam tamkajšnjih prebivalcev niti niso posvečali prevelike pozornosti.

Avtorju so pri zbiranju obsežnega gradiva iz različnih virov na pomoč priskočili številni sodelavci. Po zaslugi našega neutrudnega zapisovalca in kronista ter člana Društva Gora Franca Černigoja so v knjigi zbrani tudi opisi nesreč na Gori. Med drugimi nesrečami najdemo tudi zapis o znamenju – kapelici v Griži, v Leskavi riebri nad Podrto goro, ki je najstarejše ohranjeno znamenje na Gori, z letnico 1700. Kot navaja Franc Černigoj, je po ljudskem izročilu nastala še takrat, ko so tam dolga stoletja kopali marmor. Pred kakimi 350-imi leti naj bi se podrl del roba Gore in je zasulo veliko rudarjev. »Zemlja se je stresla, da so v Trstu popokale šipe in so tresenje čutili tudi na Dunaju. Od tod ime Podrta gora.« 1931. leta pa se je prav tam smrtno ponesrečil Lemuški pastirček Lojze Vidmar. Tudi Bleiweisove Kmetijske in rokodelske novice so leta 1859 poročale, da se je leta 1786 odtrgal velik del gore, ki na severu zapira Vipavsko dolino.

V knjigi najdemo še več drugih zapisov o nesrečah s smrtnim izidom na Gori. Nekaj jih navedimo: »Stari ljudje so vedeli povedati, da je bila okoli leta 1750 strašna zima. Ljuknčer je bil velik kmet na Dolu nad Ajdovščino. Imel je hlapca in deklo. Poslal ju je iskat živež po Deželi (Vipavski dolini). Ko sta se vračala, sta prišla do Kala v Ljukni. Imela sta še dobrih sto, dvesto metrov do hiše. Tam sta omagala in oba zmrznila.«

Iz kasnejšega obdobja najdemo tudi te zapise:

»Na Pravem vrhu nad Podrto goro stoji kamnit križ z napisom: 1819. Iz sonca se je zgodilo tukaj na tem hribu. Je bil en velik stih jen smrt Margareta Kouš(ca). Bere se u lejtju 1818. 1835. zrejzan je. Marko Kovšca.«

»Pozimi leta 1831 se je Šmonu, brat praprageda Franca Preglja, po domače Šmonuga, vračal domov v Malo Polje pri Colu. Ni videl luči, mislil je, da je še daleč, in je obupal. Samo malo bom počival, je pomislil in zaspal ... Obnovljeno znamenje v Malem Polju stoji še danes.«

»26. septembra 1843 je pet Vipavcev odšlo po drva na Nanos. V toplem vremenu so bili slabo oblečeni. Ko so prišli na goro, je zapihala burja in začel mesti sneg. Niso si mogli pomagati in so zmrznili.«

»Pozimi, pred kakimi 150 leti ali pa še prej, sta se mož in žena Lemutova vračala iz Vipave po Bedanjski poti čez Sončnico domov. Medlo je in žena je vedno bolj pešala. Pod Vrhom je padla na tla in mož si ni vedel pomagati. Hitel je po pomoč k Ublci v Gozdu. Bil pa je tako premražen, da je šele čez čas prišel k sebi in povedal, da je pustil ženo v rebri. Hitro so šli ponjo, a je medtem že zmrznila.« In tako se še in še nizajo kratki zapisi o nesrečah – kar nekaj jih je še drugih z našega konca, večino je zapisal Franc Černigoj in jih najdemo tudi v njegovih knjigah 'Javorov hudič', 'Mož in čemerika' ter 'Znamenje na Gori'. Naj naštejemo samo nekaj imen ponesrečencev, ki se jih marsikdo od starejših bralcev 'Gore' utegne spomniti:

Zaklančerski Jože s Predmeje, Ivanka Jozljeva z Dola, Marija Polanc z Dola, Ronški z Otlice, Drec Bratina – Barbn z Dola, Francelj Černigoj – Barakarski z Dola, Janez Gidljev z Dola, Gustelj Libraču s Predmeje, Stanko Porubánuski s Predmeje, Drec Gmajnarski s Predmeje, Janez Bajtarski s Predmeje, Lipe Vidmar – Zagriški s Kovka, Fanica Madlčeva s Predmeje, gozdar Josip Cejnar, po rodu Čeh; v knjigi najdemo tudi zapise o nesrečah na Colskem in Podkrajskem ...

'Pokojnim spomin – živim opomin', nagovarja v uvodu sam avtor, ki knjigo posveča vsem, ki so nekdaj hodili po gorah in jih sedaj ni več, pa tudi drugim, ki z velikim veseljem in navdušenjem prihajajo za njimi. In zaključuje, da bo knjiga najbolje služila svojemu namenu, če si bodo vsi slovenski planinci in drugi bralci tudi ob spominu na nekdanje čase in ljudi čimbolj prizadevali, da bi varno hodili po gorah.

knjige

30 LET

AJDOVSKEGA JAMARSTVA

Alenka Tratnik

V letu 2005 je minilo trideset let od ustanovitve Jamarske sekcije pri Planinskem društvu Ajdovščina, ki se je nato v letu 1992 osamosvojila in postala danes dobro znano Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina. Ob jubileju so se ajdovski jamarji odločili, da svoje delo, ki je pogosto bolj skrito očem širše javnosti, predstavijo v zborniku z **naslovom 30 let ajdovskega jamarstva**. V njem se lahko bralec na več kot 80-ih straneh seznani z zgodovino jamarstva na Ajdovskem, skozi natančne opise, skice in fotografije spozna najpomembnejše jame Vipavske doline, Trnovskega gozda, Hrušice in Nanosa, ki so jih doslej raziskovali člani društva. Naj omenimo, da so samo na območju Trnovskega

gozda raziskali več kot 50 objektov, med najglobljimi sta Medvedova jama in Bela griža. V zborniku sicer najdemo tudi zanimive zapise o raziskovanjih ajdovskih jamarjev v brezni Tolminskega Migovca, v globinah najglobljega slovenskega brezna Čehi 2 v kaninskem pogorju, pa tudi o jamarški odpravi na Kubo. Sledijo tudi spomini, vtisi in razmišljanja članov društva.

V društvu so pri svojih dosedanjih raziskovanjih pogosto ugotavljali, da so številna brezna močno onesnažena. Žal so med njimi tudi brezna na Gori. Takole piše v prispevku Varstvo in čiščenje jam Bogomir Remškar, predsednik društva:

»Naše društvo že vrsto let raziskuje jame in brezna v Trnovskem gozdu. Ob tem smo ugotovili, da so številna brezna, predvsem v bližini naselij, močno onesnažena. Smeti so nam marsikje zagrenile raziskovanje ali pa celo zaprle nadaljevanje jame. Bolj kot to pa nas skrbi vpliv onesnaževanja jam na kakovost vode. Širše območje Trnovskega gozda je pomembno vodozbirno območje severozahodne Slovenije. Naj naštejemo le nekaj za vodno oskrbo pomembnejših izvirov: Mrzlek, Hubelj, Podroteja. Poleg teh so številni manjši izviri, ki napajajo manjše vodovode. Voda se v kraškem vodonosniku hitro pretaka in se zato zelo malo prečisti. To pomeni, da večina snovi, ki je dodana vodi nekje na krasu, priteče s kraško vodo na izvir. Na območju naše občine je po naših raziskavah onesnaženih 21 brezen. Seveda je verjetno še kje kakšno neregistrirano. Pet izmed njih je v neposrednem zaledju Hublja. V brezni se najde vse mogoče: avtomobilske školjke in motorje, akumulatorske baterije, posode z olji, barvami, laki, obcestne stebričke iz umetnih mas, avtomobilske gume, gradbeni material, gospodinjske aparate, kadavre, pohištvo, obleke, obuvala, eksplozivna sredstva ... Odpadki izločajo strupene snovi, ki se s kraško vodo pretakajo v izvire. Na srečo na našem območju še ni prišlo do večjih onesnaženj kraških izvirov, to pa se lahko zgodi kadarkoli. Zaradi prometa in gospodarskega razvoja v Trnovskem gozdu, na Hrušici in na Nanosu je ogroženost kraških izvirov vedno večja. Po drugi strani pa se stvari izboljšujejo. V zadnjih letih opazamo, da novih smeti v brezni skoraj ni. K temu je največ pripomogel urejen odvoz odpadkov in pa večja ozaveščenost ljudi.

V našem društvu smo se s tem problemom začeli ukvarjati že ob koncu devetdesetih let. Takrat smo onesnažene jame v naši občini dokumentirali. Naše delo smo javnosti predstavili z odmevno fotografsko razstavo v avli Dvorane prve slovenske vlade, za kar smo dobili tudi občinsko priznanje. Očistili smo brezno, ki je severno pod Sinjim vrhom (Brezno v Binčovšu), Ruštov brezen v Gozdu, Bošnarjev brezen na Predmeji. Na žalost je potem Helios svojo akcijo prekinil. Zato smo se odločili, da s čiščenjem jam nadaljujemo sami. V letu 2003 smo začeli čistiti Brezno za skakalnicami v Tihi dolini. Po celodnevem čiščenju in dveh zabojnikih smeti z delom še nismo končali. Zato smo ga čistili še naslednje leto. Izvlekli smo en zabojnik smeti. A v breznu so še vedno smeti. Delo bomo nadaljevali v letu 2005. Glede na število onesnaženih jam, nam tovrstnega dela zlepa ne bo zmanjkalo. S temi akcijami smo ljudi tudi ozaveščali in jih opozarjali na problem ohranjanja vodnih virov.«

Jamarstvo ima v zadnjih letih vedno več privržencev tudi na Colu, v Gozdu, Višnjah in Podkraju. Skupina mladih zagnancev je znana po imenu 'UVITNCI' (Mitja Benčina s Cola v prispevku o svojih jamarških začetkih ime pojasnjuje tako: človek s Cola ali širše okolice, ki se, gledano skozi prizmo 'normalnih' ljudi, ukvarja z nevarno in nedobičkonosno dejavnostjo, kot je jamarstvo).

Ajdovskim jamarjem želimo še veliko uspehov pri njihovem delu. Tudi zato, ker je, kot v sklepni misli piše Bogomir Remškar, »poleg odkrivanja podzemlja jamarstvo predvsem odkrivanje samega sebe. Ob spuščanju v praznino podzemlja spoznaš neznatnost, kratkost in krhkost človeškega življenja. Ko na vrvi sopihaš proti svetlobi, pa se zaveš, da je kljub neznatnosti, kratkosti in krhkosti življenje neizmerno dragoceno in lepo.«

vlečne pasje vprege

TEKMOVANJE V VLEČNIH PASJIH VPREGAH

(Pogovor z Marjanom Slejkom)

Boris Šega in Veronika Piccinini

Za tekmovanja v vlečnih pasjih vpregah sva sicer že slišala, vendar nič več kot to. Dokler nisva prvi teden v februarju v Kranjski Gori po naključju videla plakata, ki je vabil na tekmovanje v tem športu. Tu sicer različne tekme prirejajo že šest let, omenjeni konec tedna pa naj bi v Kranjski Gori potekalo Evropsko prvenstvo v vlečnih pasjih vpregah.

Ker sva velika ljubitelja zimskih športov in živali, naju je oglas pritegnil. Letošnje tekmovanje naj bi bilo še posebej zanimivo, saj naj bi prvič potekalo delno v Sloveniji, delno v Italiji. Odločila sva se, da

Na sliki: Pasja vprega, pripravljena na tekmovanje

Foto: Boris Šega, Veronika Piccinini

si tekmovanje ogledava. Najini pomisleki, da se tekmovalnim psom morebiti godi slabo, oziroma, da jih kakorkoli izkoriščajo, so se pokazali kot neupravičeni že v hotelu, kjer so prebivale tudi tekmovalne ekipe s psi. Nemalokrat naju je na hotelskem stopnišču spravilo v smeh nenadno srečanje s sicer lepo vzgojenimi kosmatinci, ki so pritekli izza vogala in trčili v naju. Psi so torej prav tako imeli hotelsko nastanitev s tremi zvezdicami, kasneje pa sva se prepričala, da je bilo zanje zelo lepo poskrbljeno tudi na tekmovanju.

Start in cilj tekmovanja sta bila ob mejnem prehodu v Ratečah, vprege pa so tekle na krožnih progah med krajema Fusine (IT) in Kranjska Gora. Med tekmovalci v različnih disciplinah je bilo največ Švedov ter Norvežanov. Ostali udeleženci so prihajali iz Francije, Nemčije, Rusije, Češke, Italije, Slovenije ... Zanimivo se nama je zdelo, da je bil na štartni listi tudi tekmovalec iz Španije, po drugi strani pa dejstvo, da je s Finske prihajal le en tekmovalec. Klasični stereotipi o teh dveh državah očitno ne držijo vedno.

Tekmovanje je bilo resnično zelo zanimivo, vsekakor pa je predstavljalo tudi odlično promocijo za Kranjsko Goro ter Slovenijo.

O tekmovanjih z vlečnimi pasjimi vpregami sva želela izvedeti še več, ko sva pred kratkim naključno izvedela, da je Marjan Slejko iz Lokavca 12 let treniral in tekmoval v tem športu, od tega 10 let aktivno. Marjan je namreč velik ljubitelj narave in športa, zato je z veseljem privolil, da nama odgovori na nekaj vprašanj v zvezi z vlečnimi pasjimi vpregami.

Kaj vas je navdušilo za ta šport?

»Za ta šport me je navdušila ljubezen do psov in narave, ukvarjanje s tem športom pa je vedno pomenilo tudi neko novo avanturo.«

Kakšne discipline tega športa obstajajo ter v katerih ste vi tekmovali?

»Obstajajo tri različne discipline. Prva se imenuje "pulka", pri kateri pes vleče pripete sani določene teže (okrog 10 kg). Pri disciplini, imenovani "skiering", tekmovalec tekmuje s tekaškimi smučmi, vpet pa je na psa, ki teče pred njim. Tretja disciplina zajema različne kategorije vpreg, glede na število vpreženih psov – 4, 6, 8, 12, in tako imenovana kategorija "unlimited", pri kateri število vlečnih psov ni omejeno. Številu vpreženih psov je prilagojena tudi dolžina ter zahtevnost proge. Dolžina prog se giblje od 6 do 12 km, pri posebni disciplini "open" pa je proga dolga 25 km. Tekmuje se tudi v štafeti. Sam sem tekmoval v kategoriji s štirimi psi.«

Na sliki: Štafetno tekmovalje – priprava na menjavo
Foto: Boris Šega, Veronika Piccinini

Povejte nam kaj o vaših psih. Koliko tekmovalnih psov ste imeli ter kakšne pasme so bili?

»Vsega skupaj sem imel osem psov. Na vsakem tekmovalju sem izmed njih izbral štiri, ostali štirje so predstavljali rezervo. Vsi moji psi so bili čistokrvni sibirski huskyji, čeprav je med tekmovalnimi psi zelo veliko psov pasme pointer. Pse sicer še vedno imam, ampak jih v tekmovalne namene ne uporabljam več.«

Ali tekmovalni psi zahtevajo posebno skrb oziroma nego?

»Posebne nege ne potrebujejo, le njihova prehrana mora biti prilagojena in mora vsebovati dovolj hranilnih snovi. Pse se hrani s posebnimi briketi, ki se jih namoči v vodo, da nabreknejo.«

Kako je potekal običajen trening ter kako ste se pripravljali na tekmovalja?

»V času sezone sem treniral večkrat tedensko, po možnosti na snegu. Za trening so najboljše gozdne poti, na katerih je sneg že poteptan, saj se na ta način psom sneg pod njimi ne vdira. Treniral sem po Trnovskem gozdu, z vpregami sem odhajal proti Lokvam, Golakom ...

Če snega ni bilo, sem se tudi nekako znašel, in na primer pse vpregel na svoje kolo in z njimi treniral po raznih gozdnih poteh. Pred tekmovalji je pomembna ustrezno tempirana prehrana, da je izkoristek energije na tekmovaljih čim boljši. Ker tekmovalja večinoma potekajo v dopoldanskem času, se psov zjutraj pred tekmo ne hrani, da njihovi želodci niso preobremenjeni. Nahrani se jih praviloma večer pred tekmo, uro in pol pred samo tekmo ali treningom pa psi le popijejo vodo, v kateri so se namakali briketi.«

Kaj je treba postoriti na samem štartu tekmovanja?

»Pripraviti je treba vso opremo, se pravi vprego, ki vključuje sani; sidro, s katerim se sani zasidrajo v sneg; ter vrečo za poškodovanega psa, v kateri se v primeru poškodbe pes prevaža na saneh. Malo pred štartom se pse v parih vpreže v vprego, in sicer vsakega na točno določeno mesto, saj mora biti moč enakomerno razporejena. Na štartu se je treba udeležiti tudi obveznega preverjanja identitete psov. Tekmovalec mora namreč vpreči le pse, ki so bili na tekmovanje vnaprej prijavljeni. To se preverja z enostavno metodo odčitavanja podkožnega čipa pri psu, na katerem so zapisani vsi podatki o vsaki živali.«

Ste na tekmovanjih dosegli kakšne uspehe? Ali nam zaupate, zakaj ste končali s tekmovalno kariero?

»Tekmoval sem v Sloveniji, kjer tekmovanja potekajo navadno v Logarski dolini ali na Rogli, udeleževal pa sem se tudi tekem (tudi Evropskih prvenstev) po državah Srednje Evrope – v Avstriji, Italiji, Švici in Franciji. Z domačih tekmovanj sem se kar nekajkrat vrnil s pokali. Na državnem prvenstvu na Rogli leta 1998 sem dosegel drugo mesto v kategoriji s štirimi psi. Tekmovati sem prenehal pred tremi leti zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Stroški potovanj, nastanitvev, treningov in štartnin so namreč zelo visoki. Že sama štartnina na določenih tekmovanjih lahko na primer znaša 200 evrov. Če bi v prihodnosti imel možnost, bi se s tem športov ponovno začel resno ukvarjati.»

Ali imate podatek, koliko ljudi v Sloveniji tekmuje vlečnimi pasjimi vpregami?

»Točnega podatka nimam, vsekakor pa zelo malo. Ta šport v Sloveniji niti malo ni tako populariziran, kot na primer v Skandinaviji in alpskih deželah. Seveda na to vplivajo naravni pogoji ter finančna sredstva, ki so na razpolago.«

v spomin

UMRL JE ANTON ŽONTA – TONE VRHLUKNŠKI, STAROSTA PREDMEJSKEGA SMUČANJA ...

Emil Velikonja

Kdo bi si mislil!

Ko smo ga še pred nekaj dnevi – tedni srečevali pod Golaki, na Čavnu, v Tihi dolini, v okolici njegovega doma, si verjetno nihče med nami ni niti malo mislil, da ga danes ne bo več med nami. Njegovo življenje se je izteklo, usoda je hotela, da je tako. Kot je sam večkrat rekel: »Tako kot je komu usojeno, tako kot je komu šteto, tako bomo šli...« Strica Toneta pa bomo v mislih vedno videvali, vedno slišali njegovo prijazno besedo in spoštovali njegovo voljo do življenja, do dela, do telesne aktivnosti in narave. Življenje ima svoj začetek in konec, a

Na sliki: Anton Žonta na letošnjem Filipovem teku
Foto: Jordan Polanc

Na sliki: V Tihi dolini leta 1963. Tretji z leve je Anton Žonta. Le koliko teh mladeničev je smučalo na smučeh, ki jih je izdelal Anton Žonta
Foto: Arhiv Emila Velikonje

konec pride za vsakogar prehitro, iznenada in udari med nas z kruto resnico, da nekdo, ki smo ga imeli tako radi, odhaja od nas.

Vsakokrat, ko izvemo, da je umrl kdo od prijateljev ali znancev, se nam zazdi, kot bi za drobec sekunde tudi sami nehal živeti. Tako je bilo tudi tokrat, ko so povedali, da je umrl Tone Vrhlučnški. Kot preblisk nas je prešine njegova podoba – taka, kot je živela v nas, ne da bi se tega zavedali. Umirjen, razsoden in dober se je zganil in vtisnil noter v naših dušah – tak, kakršen je v resnici tudi bil. Njegov obraz kot

odprta knjiga. Njegove oči nasmejane – in drobne gube krog njih, ki jih je zarisal njegov topli nasmeh; in njegov obraz, na katerem se je zrcalila plemenita duša.

Tone je imel v sebi nekaj, česar nima vsak. Znal je prisluhniti sočloveku, začutil je, kdaj je komu hudo, in našel je pot do njega in besedo tolažilno, besedo vzpodbude.

Nikoli ga nismo slišali, da bi se nad čim pritoževal. Nikoli ni ničesar zahteval – pomagal pa je vedno in vsakomur.

In rad je imel Goro ... To našo Goro, na katero nas vse vežejo vezi, močnejše od krvnih.

Rodil se je 5. januarja pred štiriinosemdesetimi leti, kot najmlajši otrok v družini s sedmimi otroki. Očeta ni poznal, saj je umrl prej, kot bi se lahko vtisnil v njegov spomin. Mali Tone je imel takrat šele sedem mesecev. A pridna in skrbna mama, kot ena izmed mnogih, katerim stoji spomenik na Križcu, je v težkih razmerah in časih preživljala in vzgajala številčno družino. Že kot desetletni fant je moral, tako kot številni drugi mladi z Gore, z trebuhom za kruhom. Prvo delo je bilo na Lokvah, kjer je služil na kmetiji. Še ne polnoleten se je zaposlil v Gozdu, kjer delo ni bilo lahko. Delo s sekiro in ročno žago, kasneje pa z motorno, je zahtevalo velike napore in puščalo posledice. Z dolgoletnim delom si je v gozdu prislužil tudi pokojnino. Le kolikšne bi bile skladownice drv in hlodov, ki jih je v tolikih letih požagal, razžagal in razklal! To je delal tudi v penziji, a za domačo rabo ali v pomoč sosedom. In kako mu je to šlo od rok, kako je bil večš tega dela.

Vmes je bila druga svetovna vojna. Za seboj je pustila požgane domačije, številne usode, neizbrisane spomine in nezaceljene rane.

Mladi Tone je bil v času okupacije mobiliziran v tujo vojsko, kjer je bilo poveljevanje v tujem – okupatorjevem jeziku. Po razpadu Italije se je pridružil partizanskemu gibanju in NOB.

Na sliki: Na Trnovskem maratonu, Anton se je udeleževal tudi drugih maratonov po Sloveniji in na njih prehitel marsikaterga mladca
Foto: Arhiv Ivana Žonte

Na sliki: Nove smuči je bilo treba najprej preizkusiti v okolici domače hiše
Foto: Arhiv Emila Velikonje

Na sliki: Priprave na Filipov tek in spust leta 2000. Z »gamsarico« narezan
sneg smo prepeljali na skakalnico v Tihi dolini
Foto: Arhiv Ivana Žonte

Z ženo Viko sta si Na Vrhlučne uredila topel dom. V zakonu sta imela štiri otroke. Vzgajala sta jih v poštene, delovne, skromne in ponosne državljane.

Mi smo Toneta poznali predvsem kot družabnega moža, ljubitelja narave, snega in smučarije.

Kolikokrat nam je z svojim znanjem in spretnostjo priskočil na pomoč pri gradnji skakalnic in drugih objektov v Tihi dolini, kolikokrat pri organizaciji in izvedbi razni tekmovanj, ki se jih je do lanskega leta tudi sam udeleževal. Desetkrat

zaporedoma je nastopil na naši v zadnjem času najodmevnejši prireditvi – Filipovemu teku in spustu. Od prvega do desetega. Tudi na zadnjem, dober teden pred smrtjo, je bil ves dan z nami. Bil je simpatizer našega društva, podpiral je naša prizadevanja in nam z besedami vzpodbude dajal poguma in volje za uresničevanje naših ciljev. V Društvu Gora smo Toneta zelo spoštovali, med nami je bil vedno cenjen in zaželen. Ne bomo ga pozabili.

Ne bodo ga pozabili tudi drugod. Na zadnji poti so ga pospremili tudi prijatelji smučanja po starem iz Bovca in Kroke. O njem so vedeli povedati

samo dobre in lepe stvari in tak bo ostal v njihovem spominu. Pogrešali ga bomo na Kaninu, v Kropi in drugod.

Koliko otrok je razveselili z smučmi, ki jih je sam izdeloval, koliko veselja in radosti je podaril vsem, ki so imeli in imamo smučanje radi. Kako lepo so drsele njegove smučke! Kdor jih je imel, je bil prav ponosen nanje. Vsakdo se je nosil z njimi. Menda jih je izdelal okoli sto parov.

Ne bomo pozabili njegovih nastopov na smučarskih maratonih širom po Sloveniji. S kakšno vnemo, telesno močjo in tekmovalno energijo se je vsakokrat podal v smučino. Ko danes prebiramo biltene s teh tekmovanj, vidimo, da mu mnogo mlajši niso bili kos.

Njegova skromnost in delavnost puščata na Predmeji, Gori, pa tudi drugje, globoke sledi, ki bodo za vedno spominjale na Vas.

Res je, zgodaj je zapustil sorodnike, prijatelje in znance. Njegovo življenje, se je izteklo tako, kot se v dolgih desetletjih po kapljicah izprazni še tako velika posoda ...

Če pa že mora biti tako kot je: naj mu bo lahka slovenska zemlja, zemlja, ki jo je tako ljubil. Naj mu veter z Golakov ali prek sivega Čavna, poje pesem pri njegovem večnem počitku.

Hvala Vam, stric Tone!

Na sliki: Na vrhu Golaka s smučmi

Foto: Arhiv Ivana Žonte

V spomin

Spomini se pred mano kot film vrtijo.
Gredo v otroštvo. Narišejo mi moje prve smuči.

Take se v nobeni trgovini ne dobijo,
šestletni punčki se v očeh iskri.

Akacija, bukev? Ne spomnim se več, kakšen les si izbral.
Barva pa ... Še zdaj jo vidim. Z živo rdečo si jih polakiral.

Res si izdelal več parov, da z njimi so šli tekmoval,
a bile so najlepše moje, rdeče 'smjoke za stat'.

Tako rad si nam kaj povedal:
o vojni, ko partizan si bil.

Ali pa tisto, kako si drevesa kar brez čelade podiral
in imel srečo v nesreči, da ostal si še živ.

Tečejo slike spet dalje. Sva v Smrekovi Dragi in iščeva,
kje se še najde islandski lišaj.

A stara mama Vika? Kaj ta čas dela?
Ljubeče pripravlja domač topel kruh nam in čaj.

Toplina v srcu kot plamenček greje.
Ker odšel si nenadoma, nam je hudo.

Ostal bo spomin – in to je, kar šteje,
da bil si res Človek, kot je malokdo.

Ne branim solzi, da prek lica zdrsne.
Ko grem gor v tej burji, zastaja korak.

Ena misel od znotraj nenehnoma žge me:
zastonj te čaka Čaven in tam zadaj Golak ...

Vnukinja Sonja

v spomin

DRAGO MIKUŽ,

rojen 17. aprila 1964, umrl 8. oktobra 2005

Drago, se še spomniš: tistega davnega leta pred skoraj tremi desetletji sem na Colu prvič stopil v šolski razred, pred kot tolmoni čiste oči odraščajočih otrok. Ti si bil takrat že v 8. razredu in si bil že cel fant. Gor zadaj, v starem Zadružnem domu, ste imeli učilnico.

Še danes si mi prav tak pred očmi: visok, pokončen, obraz kot odprta knjiga, dobrodušno in dobrohotno nasmejan ...

Danes te devljemo v našo gorsko zemljo. Mehko te bo sprejela vase, kot je sprejela tvoje in moje prednike in prednike mnogih drugih, ki so danes prišli k tebi, da te spremijo do tja, do koder lahko gremo živi z mrtvimi.

Drago, spomladi, ko smo na Colu z odejo iz zemlje pokrili dva mladeniča, tudi moja učenca, sem jih preštel – vse tiste, ki sem jih učil in so mnogo mnogo prezgodaj zapustili ta svet. Za cel razred sem jih naštel – in zdaj si se jim pridružil še ti. *'Kdo ve, zakaj je tako ...'* poje ena žalostna slovenska ljudska pesem ...

Na sliki: Drago pred Školobransko kapelico ...

Foto: Stanislav Mikuz

Rodil si se v pomladnem mesecu aprilu, 1964. leta, kot tretji otrok v kmečki družini v Gozdu. In na kmetih je že tako: že otroci morajo trdo poprijeti za delo. In hvala Bogu, da je tako, saj se naučijo delati in delo spoštovati. In ti se dela nisi branil.

Po končani osnovni šoli na Colu si se izučil za zidarja. Mladost pa ti ni dala miru, klical te je širni svet. Takoj ko si odslužil vojsko, si se odločil za poklic voznika težkih tovornjakov. Minevala so leta, ti pa si iz kabine kamiona spoznaval svojo in druge dežele. Minevali so kilometri in nabralo se jih je na tisoče in stotisoče.

Potem sta se našla z Marinko

Školobransko. Na njenem domu sta si spletla gnezdo, in začela ustvarjati topel dom. Od nekod, iz snovi in duha, sta se vama izvili hčerki, Hedeja in Barbara, in dom te je vedno bolj klical k sebi. Poti po daljnem in tujem svetu so postale predolge.

Zamenjal si službo. Zaposlil si se na Glasmiku in tu ostal do konca. Steklo, prosojno in krhko, si razvažal najprej, kasneje pa si ga kot trgovski potnik prodajal. S svojo mirno, pošteno naravo, z

umirjenim in zaupanja zbujajočim nastopom si dobil veliko poslovnih partnerjev, večina med njimi so postali tvoji dobri prijatelji in so ti v zadnjih mesecih tudi trdno stali ob strani.

Drago, ko z besedami skušam izraziti bistvo tvoje biti, se mi ves čas motajo po glavi nekoliko spremenjeni Kajuhovi verzi: *»Bil je tak fant, da bi gore premikal! Nikdar se ni klicu dobrote izmikal!«* In ta klic je v tebi zbujal hotenje pomagati sočloveku, vsakomur; biti dejaven v skupnosti; delati za skupno dobro ...

Kot takega smo te poznali; kot človeka, ki vedno najde rešitev in je vesel, če komu lahko kaj dobrega naredi. Tvoja čista duša ti je velevala dajati in dajati. Tako si sodeloval pri mnogih prostovoljnih aktivnostih po vsej Gori.

Kot mladenič si bil pri gasilcih na Colu, ko pa si se preselil na nov dom, na Kovk, si se vključil v delo v krajevni skupnosti; dejaven si bil v cerkvenem svetu. Tudi v Društvu Gora si deloval že skorajda od ustanovitve. Z avto-dvigalom si postavljajl kontejnerje, iz katerih so kasneje nastali društveni prostori, zamenjal si vsa dotrajana okna z novimi, navozil si skale za skalnjak. Udeleževal si se mnogih društvenih prireditev in vedno si našel besedo pohvale in podpore.

Ko ti je letos poleti bolezen še enkrat dopustila, si se še zadnjič z veliko vnemo lotil dela doma, pomagal si vsem naokoli, kot bi slutil, da je to zadnje, kar lahko narediš. Pomagal si tudi pri obnavljanju cerkve na Otlici. To je bilo zadnje, kar si naredil za skupnost. Bolezen te je potem priklenila na posteljo, kjer si ostal do včeraj, do 6. ure in 10 minut ...

Težko mi je zbrati misli, ki begajo skozme kot veter nad nami. Kaj vse bi še moral reči! A vem: tistega najglobljega bistva človek ne more izraziti z besedami. *»Bistvo je očem nevidno,«* je zapisal Antoine de Saint-Exupery v Malem princu. *»Kdor hoče videti, mora gledati s srcem.«* Ti si to znal, zato boš v naših srcih tudi ostal. Najgloblje seveda v srcih Marinke, Barbare in Hedeje. Drago, tvoj brat Slavko mi je rekel: *»Hvaležen sem usodi, da mi je bilo dano živeti ob njem in z njim.«* Res je: Če bi znali videti in če bi zmogli, bi se od tebe lahko naučili vse bistveno v življenju:

kako imeti rad,

kako pomagati in biti dober do vseh,

kako odpuščati in pozabljati majhne in velike krivice ...

Drago, vsi, ki smo te poznali, se v žalosti in žalovanju pridružujemo tvoji ženi Marinki, tvojima hčerkama Hedeji in Barbari, ki si ju imel tako neskončno rad, tvoji mami in očetu, bratom in sestram z družinami ter ostalim sorodnikom.

Vsi, ki stojimo okrog tvojega odprtega groba in nas bolečina lomi, se tolažimo: Življenje se s smrtjo ne konča, je večno, je neuničljivo. Živel boš dalje, v svojih dveh otrocih in njih otrok otrocih ... (F. Č.)

zlata poroka

ZLATI JUBILEJ MARIJE IN MARIJANA VELIKONJE

11. februarja je minilo natanko 50 let, odkar sta na skupno življenjsko pot stopila Marijan Velikonja, Madlčev s Predmeje in Marija Kenda z Loj nad Knežo. Oba sta svoje korenine pognala v kmečkih družinah, Marijan leta 1932, Marija pa dve leti kasneje. Njuni življenjski poti sta se jima prekrizali, ko je Marijan v letu 1955 v Kneži kot delavec pri SGG-gozdne gradnje gradil cesto proti Kneškim Ravnam, Marija pa je kot kuharica skrbela za prehrano gozdnih delavcev. Poročila sta se 11. februarja 1956, njuno družinsko srečo pa je istega leta dopolnil sin Emil. Naslednje leto se je mlada družina z Loj preselila na Marijanov dom na Predmejo, kjer je družina rasla, saj so se Emilu kasneje pridružili še Irena, Rajko, Iztok in leta 1967 najmlajša, Andreja in Uroš. Marijan je bil še naprej gozdar pri SGG Tolmin, Marija je gospodinjala, številne generacije predmejskih in otliških učencev pa se jo zagotovo spominjajo kot kuharico, najprej v šoli na Predmeji, kasneje pa v novi šoli na Otlici. Zadnja leta si zlatoporočenca krajšata v družbi otrok in osmih vnukov ter vnukinj. Marijan danes rad rešuje križanke, čas pa si popestri v naravi, še zlasti s sprehodi na Orlovco, Marija pa ob skrbi za gospodinjstvo rada plete in kleklja. Marija in Marijan Velikonja bosta svoj jubilej v krogu najdražjih slovesno praznovala v maju, čestitkam pa se pridružujemo tudi v uredništvu časopisa Gora.

Na sliki: Zlatoporočenca Marija in Marijan Velikonja

Foto: Iztok Velikonja

odmevi

Lani jeseni je na naslov Društva Gora prišlo tudi prijazno pismo našega dolgoletnega prijatelja **Svetozarja Gučka**. Takole nam sporoča:

Dragi Gorjani.

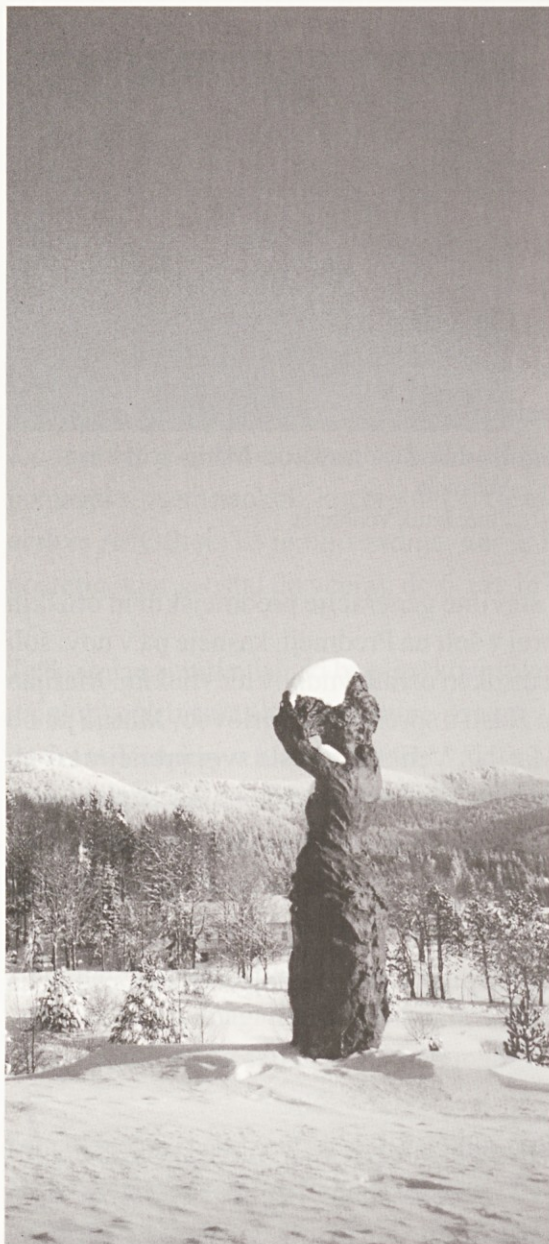
Pred nekaj dnevi sem slišal v glasbeni oddaji Radia Veseljak (Sp. Črnuče, 1231, Cesta 14. junija) Vašo smučarsko pesem 'Že stari so Gorjani tako kot Norvežani'. Petje je bilo veselo in sočno. Prišel sem na idejo, ki vam jo posredujem in predlagam, da jo tudi uresničite. Pesem razmnožite na kasete in jim dodajte besedilo. Kasete ponudite v nakup vsem društvom, ki goje smučanje po starem, tudi posameznikom. Pa ne samo to. Ponudite jo še ostalim smučarskim društvom, ki goje tekmovalno smučanje. Na srečanjih in prireditvah ter tekmovanjih prodajajte to kaseto in tako bo postala himna vseh smučarjev. Vaše društvo bo imelo pri tem tudi finančni uspeh, kar gotovo ni zanemarljivo.

Želim Vam uspešno realizacijo predloga, in tudi sicer uspehov v Vašem delu.

S prijateljskimi in smučarskimi pozdravi,
Svetozar Guček.

v objektivu

V uredništvo smo dobili nekaj zimskih utrinkov, ujetih v objektiv fotoaparata, s katerimi bomo, vsaj upamo, zimi pomahali v slovo. Vabimo pa vas, da se nam tudi v prihodnje oglasite z zanimivimi fotografskimi posnetki, ki jih bomo z veseljem objavili v našem časopisu Gora.

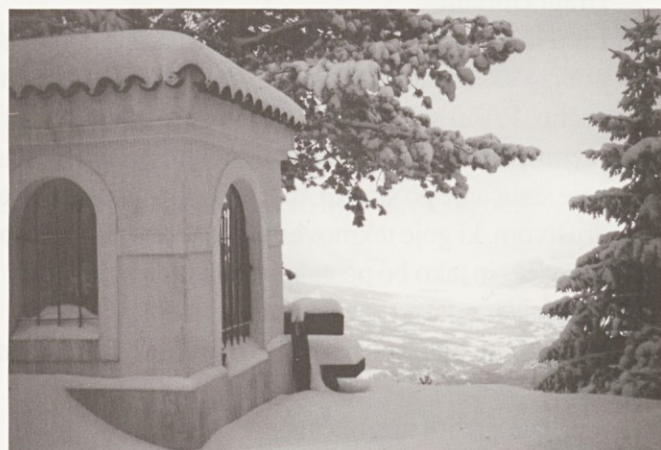
Na sliki: Pozimi je bilo tudi breme težje
Foto: Emil Velikonja

Na sliki: »Orgle iz katedrale Trnovskega gozda«
Foto: Peter Čibej

Na sliki: Znamenje za Križno Goro
Foto: Franc Černigoj

Na sliki: Z Gore v belo Dolino
Foto: Elvica Velikonja

PRIREDITVE NA GORI V LETU 2006

Na Gori se vedno dogaja kaj zanimivega, posebej veliko zanimivih prireditev je poleti. Vse so zelo obiskane, obiskovalci pa prihajajo iz različnih koncev Slovenije.

Pripravili smo koledar nekaterih večjih prireditev, za katere so nam organizatorji posredovali podatke in se bodo zvrstile v prihodnjih mesecih.

Prireditve na Predmeji:

Zap. šte.	KRAJ PRIREDITVE	DATUM	VSEBINA PRIREDITVE	ORGANIZATOR
1.	Predmeja – dom KS	22. april	Krajevni praznik – proslava ob 13.00 uri	KS Predmeja
2.	Predmeja - Deplo	27. maj	Literarno – pravljlični večer	Društvo podeželskih žena Predmeja
3.	Predmeja – Tiha dolina – športni park	24. junij	X. Društveni večer – osrednja proslava ob 10. obletnici ustanovitve Društva Gora	Društvo Gora
4.	Predmeja – dom KS	24. in 25. junij	Priprava, razstava in pokušina jedi z Gore	Društvo podeželskih žena Predmeja
5.	Predmeja – Spominski park in Grobnica NOB	25. junij	Spominska slovesnost	ZBNOV Predmeja
6.	Predmeja – Tiha dolina – športni park	julij	Balinarski turnir	Društvo Gora
7.	Predmeja – Tiha dolina	15. ali 22. julij	Tradicionalna “Kravja ruleta”	Društvo Gora
8.	Predmeja – Tiha dolina – Smrekova Draga	15. avgust	Kolesarski izlet po poti prve smučarske tekme v Srednji Evropi	Društvo Gora
9.	Predmeja – Tiha dolina – športni park	2. september	Nogometni turnir	Društvo Gora
10.	Predmeja – Spomenik materi - Vrh Jone	2. september	Pevski večer – srečanje pevskih zborov	Društvo podeželskih žena Predmeja
11.	Predmeja – dom KS	november	Zaključek projekta “Spletanja”	Društvo podeželskih žena Predmeja

PRIREDITVE NA GORI V LETU 2006

Prireditve na Colu:

21. april 2006	Ob 17.00 uri spomladansko čiščenje ožjega centra Cola
22. april 2006	Ob 19.00 telovadnica OŠ Col koncert ansambla Gorski cvet
29. april 2006	Ob 9.00 spominski Bubin tek in pohod na Javornik
v maju 2006	30-letnica Rokometnega kluba Col
16. 17. in 18. junij 2006 16 in 17. junij 17. junij 18. junij	Colska nedelja 2006 malonogometni turnir ansambel Babaloo s pevko Tatjano Mihelj ansambel Slovenski zvoki, Frnce in Janez, Ivan Benčina s prijatelji
22. ali 29. julij 2006	Košnja po starem
12. avgust 2006	Malonogometni turnir generacij
13. avgust 2006	Gasilska veselica z ansamblom Modrijani
1. september 2006	Malonogometni VIP turnir
21. oktober 2006	Telovadnica OŠ Col Koncert iz naših krajev, javna radijska oddaja
29. oktober 2006	Telovadnica OŠ Col, 50-letnica MoPZ Razpotje
5. december 2006	Miklavževanje 2006
31. december 2006	Novoletna proslava 2006 in Colski časnik 2006

VERJETNO JE TO LJUBEZEN. PESEM.

Andrejka Velikonja-Skračič

ne vem. ne vem,

kdo vrezal črte mi je zapletene na dlani levi,
in kaj jezik mi prevaja, da od vseh živim po svoje,
in kdo zapušča sanje skrite mi v žitnih krogih,
kdo je strast duha odtisnil mi kot dolg na čelo?

ne vem.

ne vem,

kdo v meni hoče ženska ozemlja odkriti,
in kaj me žene slepo, da ljubim te preprosto,
in kdo besede kot kruh dišeče piše mi v misli,
kdo me dela dobro, lepo, blago in človeško?

ne vem.

ne vem. verjetno je to ljubezen. pesem.

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine GORA Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina, tel., fax: (05)36-49-023
e-mail: info@drustvo-gora.si, www.drustvo-gora.si

Uredniški odbor: Franc Černigoj, Stanislav Mikuž, Edo Pelicon, Alenka Tratnik, Uroš Velikonja

Glavna in tehnična urednica: Alenka Tratnik

Odgovorni urednik: Uroš Velikonja

Lektor: Franc Černigoj

Realizacija: GK Grafika

Naklada: 500 izvodov

Oblikovanje logotipa društva Gora: Silva Karim

Fotografija na naslovnici: Franc Černigoj, Orlovca

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana